A. Or.
2089.

A. Or.
2089

Gregorius

ՏԱՂԱՍՏԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ

ՊԱՀԼԱՒՈՒՆԻՈՑ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՈՒՐԲ ՂԱԶԱՐ

—

1868

ՏԱՂԱՍԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԳՐԻԳՈՐԻ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ

Gregor

ՏԱՂԱՍՏԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԳՐԻԳՈՐԻ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ

ՊԱՀԼԱՒՈՒՆԻՈՑ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՈՒՐԲ ՂԱԶԱՐ

—

1868

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

ԱՋԴ

Գրեցաք Մագիստրոս ի զարմէ Ս. Լուսաւորչի, որդի Վասակայ Պահլաւունւոյ և հայր հանուց Ս. Ներսիսի Շնորհալւոյ, նախապատիւ ի մատենագիրս մեր յաշխարհական կարգէ, և մի ի նշանաւորացն ի ԺԱ դարու, հանդերձ աստուածպաշտութեան կարգօք և քաղաքական հրահանգօք, պատուեալ յինքնակալ կայսերաց Բիւզանդիոնի առաւել քան թէ ի բնիկ նշխանաւորացն Հայոց, ոչ սակաւ երախտաւոր գլաւաւ ժամանակակցացն, և յետնոց՝ երկոքումբք յաւէտ. մի քաջակիրթ և ժառանգաւոր դաստիարակութեամբ որդւոյն և թոռանց, յորոց յոլովք ժամանեցին ի դքսութիւնս և յաւագութիւնս աշխարհականս, և յաստիճան քահանայապետու-

Թեան տանս Հայոց. և միւս՝ գրա-
ւոր երկայնութեամբք. յորոց հա-
սին առ մեզ թարգմանութիւնք ինչ
ի յոյնէ, Մեկնութիւն Գերապանին,
Թուղթքն՝ զորս գլուխ գործոց նորին
արժան է համարիլ, և Գերծուածքս
կամ Տաղաչափութիւնք. յորս որ
զառաջին տեղին ունի հազարտողեան
երկարութեամբն՝ յետադասել է
բնաւից շարամանութեամբն, վան
բանազբօսիկ և հապճեպ գրութեանն
ի ջորս աւուրս, որպէս առ իսկ ինք-
նին և տայ զպատճառան. բարւոք
և առնէր արդեօք՝ եթէ տայր և
զմեկնութիւն՝ մանաւանդ զԹղթոյն
որ առ աշակերտան:

ՊԱՏՃԱՌ

ՈՏԱՆԱՒՈՐ ԲԱՆԻՑ

Ի չորս հարիւր և ինեսուն և չորս թուականութեանն Հայոց, լինելոյ իմ Գրիգորի Մագիստրոսի, որդի Վասակայ աստուածապահ կիսոճնի և դուկի և պալհատունեայ, եղեալ իմ յաստուածապահ քաղաքին ի Կոստանդնուպաւլիս, ի ժամանակս բարեպաշտ և քրիստոսասիրակեալ արքային Կոստանտեայ Մոնոմախին. գտեալ զմեզ այր ոմն հագարացի անուն կոչեցեալ Մանուչէ, յոյժ հմուտ իսմայէլական դպրութեան և ամենայն իմաստութեամբ պերճացեալ և վարժեալ ի տաղասացութիւնս և հռետորութիւնս և ի բանաստեղծութիւնս հզօր գոլով. որ և պերճ և պաճոյճ շարամանութեամբ զգովաստանականս և զտուիցն չափս և զկշիռս բանից հմուտ և պղատոնական՝ գրեթէ ասել հարուածս պարտ վարկանիմք նոցա. որ և այժմ յԵգիպտացւոց և ի Բաբելացւոց թագաւորաց՝ յաղագս տաղասացութեանս ամի ամի ձերս և պարգեւս

ընդունէր և զայն առաւաւպէս և ի Հռո-
մայեցւոց արքայից պատուեալ աշտիճա-
նաւ ի խոնարհագունէն հասանէ մինչև
ցանթիհիւպատ պատրկութեան պատիւ:
Արդ սորա բազում աւուրս սկսեալ հռե-
տորական հարցուածովք փորձել զմեզ
վասն բոլոր բաղկացութեան և որ ինչ ի-
մաստից գիւտք, և դարձեալ մտածին և
նորաստեղծ տարակուսանս առաջի ար-
կանել մեզ ոչ պարապէր. և իբրու յայն-
մանէ ոչ կարէր ճաճկել ինչ և կամ զան-
լուծանելիսն առաջի արկանել, այլ մա-
նաւանդ իբրև զմանուկ այսր անդր յա-
ծեալ իբրու խաղալեօք զհետ վրդովեալ
վազիւք, իբրու խնծորան առնչանան, անդա-
մաբեկ վազիւքն տատանէին զնա: Ապա ի
բարձրագոյնն իմն խորհուրդ ձեռնար-
կեալ՝ զաւետարանիչն մեր պարսաւէր.
իբր թէ նոքա ոչ պեղայարմար և չափաւոր
բանիւք ստից զաւետարանն յարմարեալ
յանգաւորեցին ի մի տառ և ի գիծ. որպէս
Մահմէտն մեր որ յԱդամայ սկսեալ մինչև
ցինքն միով յօդիւ և ոտանաւոր տառիւ
տահմանեաց զղուրանն մեր. և աստ թէ
այսչափ տունս այս գրով, և այսչափ այս
անուն գրով, և զնոյն ասէր կարի յաճախ
յաւարտն բերելով. զոր այժմ ոչ ոք կարէ
հնարել զյառաջապոյն ասացելոց բանիցն,
ստեղծանել կամ ոլորել և կացուցանել
տուն մի ոտանաւոր չափով որպէս Մահ-
մէտն մեր: Քանզի ոչ է դժուարին բանա-
ստեղծաց զնորագոյնն և զինքնաստեղծն
բնաբանականութեամբ և ուսումնականու-
թեամբ աստուածաբանել և կամ ներբո-

ղականս տաղտապութիւնս չափել. ապա կայն զայլոցն առատանութիւնս նախատատ դժուարաւ փոխոխի. սակայն Մահմետի ի տուչութենէ Հոգւոյն տուաւ, զի նա զայսոսիկ ոգեաց տաղս միայօդ չափաւորութեամբ գծի: Եւ այսպիսի բանիւք հրաշացուցանէր զմահմետականն իւր կուրան: Յայնժամ յուսալով իմ ի Հոգին տուրդ ի տէր և արարիչ և խնամիչ և սկսայ առնել. եթէ ոչ մարգարէութեան տեսիլ և ոչ նշանք և ոչ արհեստք, այլ տաղաւորութիւնք Արաբացոցն սովորաբար վարժանութեամբ մրցեալք միայօդ առարուեալ գծի. զոր դուք կատայ անուանէք: Սակայն թէ համարիս զայս մարգարէական տեսութիւնս՝զոր Մահմետ քոյ գքառասունամ գրեաց, քառօրեայ գծագրեցից քեզ. յԱդամայ սկսեալ մինչև ցգալուստն Քրիստոսի որ ստեղծ զնա. և մատենագրեցից քեզ առաւել ևս հրաշալի միով գծիւ յօդաւորեալ նուիւն զոր գովէիր զնա: Իսկ նա բազում գրաւս ի մէջ եդեալ, թէ կարացեա առնել դու զայդ, յայնժամ լինիմ և ես քրիստոնեայ: Եւ իբրև գրեցի չորս աւուրս պարապեալ յամենայնէ՝ շնորհիւն Աստուծոյ, սկայ ընթեռնուլ առաջինորա. և այնուհետև ոչ սակաւ զարմանս պատեաց զնա, և հեղձեալ կականամամբ հարցանէր թէ որպիսի արհեստիւ զայս փոյթ և վանուխ մատենագրեցեր. իսկ իմ զճշմարտութիւնն ասացեալ եթէ մեք քրիստոնեայքս յորժամ յաղօթս կամք, Հոգին տուրդ հասանէ ի թիկունս մեր և զամենայն ճշմարտութիւնն ուսուցանէ մեզ. և

*

նորա զարհուրեալ խոստովան եղև եթէ մեծ է աստուածն քրիստոնէից: Այլ և յաղագս հակառակութեանն համարձակեցայ գրել զայսքան. զի նոքա մեծագոյն գովէին զկուրանն՝ վարկանելով վասն կաֆային:

Արդ հռետորաց մանկունք, զյիշատակ իմ Գրիգորի աստուածապահի կիսոցն և դուկի պալհաւունւոց, ընդ նմին գրեցէք և յաղօթս յիշեցէք. և Տէր սացէ ձեզ գշընորհս ողորմութեան իւրոյ. ամէն:

ԳՐԻԳՈՐԻ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ

ՈՏԱՆԱՒՈՐ ԲԱՆՔ

Ա Ո Մ Ա Ն Ո Ի Զ Է

Մեծ են գործք աստուածային,
պատանչելի նորա բանին.
Հրաշալի անպատումելին, յամենայնի
զարմանալին.
Ան որ նաեին յերկինս երկնից է
բարձրութիւն սերոբէին,
կրասով ինքնամատոյց, պարածած-
կեալ անքննելին.
Դասուք անմարմնական օրհնաբա-
նեալ անձառելին:
Ստեղծող գոյից բոլոր՝ որք ի ծածուկ
տրք երևին.

Անմահ և անկարօտ՝ քերոբէից անբաւելին.
Անակնկալն, անժամանակ և արտրտալ յաւիտեանին.
Անքանակ և անսահման, ոչ ըմբռնանալ ոչ եզրակացեալին.
Անեղ, անժամանակ, ծայր ամենայն ծայրագուշնին.
Անհաս, անկատարելի, անզբաւական ի հրամանին.
Անտարբր, անպարագիր, պարտաւորապէս խորհեցողին.
Անձև, աննիւթական, անկերպարան վարժեցողին.
Աննման աննմանին, իմանալի դասուց վերին.
Անխառն, անտարբրորոշ, եռամասնեայ բաղկացողին.
Անչափ, անգծագիր, ժամանակեայ համարողին.
Անհարթ անհաւասար, անհամեմատ աննմանին.
Աննման ի բոլորին, բոլորն եղեալ նման մասին.
Անչարժ ի շարժողին, շարժեալ ի բոլոր մասին.

Անկէտ յանգէցողին, կէտ ամենայն
յանգականին:
Անվախճան է վախճանին, յորս ե-
րեւելք ապականին.
Անառեան է առաղին, արժանացեալ
միայն մասին.
Անորակն է քանակին, առաքին է
քաց զառեալ սեռին.
Անուր ինքն է առլուծ, տարբերու-
թեանցն տարողին.
Անառելի առեղափոխին, մրուօք ըզնա
գիտնականին.
Անախտ, անոխակալ, անյիշաչարն
դարձողին.
Անառաւ յէականին՝ արդար յիւրոյ
սիրոյ բանին.
Ոչ առեալ ոչ ըսկսեալ, ոչ դադա-
րեալ ներգործողին.
Ոչ սկիզբն, ոչ վերջութիւն, ոչ կա-
տարած ինքնակալին.
Ոչ ձև, ոչ համեմատ, ոչ հանդիպակ
մանկականին.
Ոչ նիւթ, ոչ թանձրութիւն, ոչ
նկատուածն առաքին.
Ոչ փոխեալ ոչ անփոխեալ, ոչ պա-
կասեալ կատարողին.

Ոչ թուեալ ոչ համարեալ, ոչ բազմացեալ ի իշխանին.
Ոչ տեարք և ոչ աստուածք, և ոչ բաժին ի արքային.
Ոչ միջոց ոչ մեծութիւն, ոչ առաջին միականին.
Ոչ հատեալ ոչ անջատեալ, ոչ բաժանեալ եռականին.
Ոչ յառաջ ոչ միջակին, ոչ երևեալ վախճանին.
Ոչ ներհակ ոչ հակառակ, ոչ մաքառեալ ընդ հզօրին.
Ոչ վայր, և ոչ սահման, ոչ երևութին ի բոլորին.
Ոչ բարձրութիւն ոչ լայնութիւն, ոչ խորութիւն անքանակին.
Ոչ բարկացեալ ոչ սրտմտեալ, ոչ զայրացեալ անչար բարին.
Ոչ տրտմեալ ոչ պակասեալ, ոչ թախանձեալ աննըւազին.
Այլ բարի պատճառ բարւոյ, բարեաց խորհող յոգնականին.
Սիրող բարի գործոց՝ բարեաց յառաջ գոլ կամողին.
Լոյս ինքն առաջին՝ լուսոյ բերող երկրորդ մասին:

Արդ՝ առեղծ զերկին ի վեր, զերկիր
ի վայր հաստատողին.
Ի վերայ բանին իւրոյ՝ անտանելի
կառուցողին.
Ամպախիտարուեստաւոր՝ շինող ճգող
այն կամարին:
Ընդ նակ վայելչի՝ սիւն չլինել այն
խորանին,
Եւ պայծառ զարդու երկնին՝ լու-
սաւորչդ որ միշտ վառին.
Երկրի ազգ ըստ ազգի՝ գեղեցկու-
թեամբն որ յօրինի.
Անթիւ սեռ կենդանեաց՝ ցամաքային
և ծովային.
Թռչունք երկնից բարձանց, անբաւ
անչափ ի համարին:
Արդ այս անպատմելին՝ գիտել մարդ-
կան որպ որ կամին:
Ա յլ անկոց ծառից բուսոց, լերանց
վիմաց ի յանտառին,
Եւ հովմոց ջրից նիւթոց, տարերց
ընթացք ոյք կատարին.
Ամպոց տեղեալ, ցօղեալ յերկիր
բուսոցդ որ աճեցին.
Արդ զայս պարտ է մեզ թողուլ,
բանին յառաջ զոր ասացին:

Այլ քեզ հաւանական ունիմ ասել
զԱդին դրախտին:
Խորհել աստուածային՝ անսպասական
առելծուլին,
Ասել բանիւ միայն՝ կամելըն գործ
կատարէին:
Տունկ գեղապարոյր, սաղարթացեալ
անթառամին,
Վայր գալարաբոյս կանաչացեալ
ծաղկաւէտին.
Աղբիւր քաղցրաձաշակ կուկլաջա-
հոս ի վրտակին.
Զայս ամենայնական սահման կազ-
մեալ պարտնակին:
Ստեղծ մարդ ի հողոյ՝ անախտական
յիւր պատկերին:
Փչեաց հոգի շնորհաց՝ իմանալի հրեշ-
տակային.
Ցերկուց ընդդիմակաց՝ զգայական
հողեղինին.
Կամաւ կին ի կողէն՝ ինդիր յիւրոյ
ազգականին:
Ըզսա եդ ի դրախտին, երկեալ զոյլ
գոյականին:
Զամենայն երկիր հնազանդ, եղեալ
անուանէին.

Թուչնոց երկնից տիրել, ձկանց ծո-
վոյ անդնդային.
Կեանս անախտական, անմահու-
թեան անկարօտին:
Պատուէր վասըն պտղոյն՝ չուտել ան-
փորձ վասըն չարին:
Ա յլոցն առեալ հրաման, ազգ ըստ
ազգի ճաշակէին,
Միայն ի գիտութեան ծառէն կե-
նաց հրաժարէին:
Ա յլ ի դէպ ժամու ուտելն իւրեանց
յԱստուած վերձենային:
Չմոտաւ ածեալ չարին՝ այն որ յա-
ռաջն արուսեակին,
Վառեալ իւր նախանձու արուես-
տաւոր մեքենային.
Պարտեալ օձին ունկան՝ կորստա-
կան օգնականին.
Մախանօք բանսարկուին փաղաքշա-
նօք կեղծաւորին,
Ուտել հաւանեցան՝ յորմէ ուտել
հրաման չառին:
Յանցեան խափանեցին, զսխան Ա-
ստուծոյ ի բաց թողին.
Բացան և իմացան, յորմէ անկեալ
սեւանէին:

փախեան և թաքչէին՝ տերևատա-
տըս ծածկէին։
Ապա անդ ընդ երեկս, աստուա-
ծային ձայն լսէին.
Երկիւղ ոանաձայնին, ոբր ես Ադամ
բարբառէին.
Ի մէնջ եղեալ ասեն. այսպէս բանի-
ւըն հեգնէին։
Իսկ զանէծսըն բարկութեան զոր ի
Տեառնէ ընդունէին։
Ցաւօք և հեծութեամբ ոդի մահու
վախճանէին.
Ի բաց կալ ի դրախտէն ընդ. անա-
տունս ձարակէին։
Չգեցեալ մորթ պատմուճան՝ փա-
ռօք այնու զարդարէին։
Ես այսպէս հաւանիմ աստուածո-
ւթեան հակառակին,
Ոսեալ պատճառ կենաց, անտանա-
կան ախտանային.
Ես մահու վըճիռ առեալ ոդե-
ծնութեամբըն երկնէին.
Ի սկզբանէ իսկ երևեալ մահու զոր.
ծոյ չար նախանձին,
Կային եղբայրասպան, զոր ևօթն
վէժ հատուցին։

Չկին այլ ջարուԹեան մուրհակ ա-
ռեալ անուանակին,
կանանցըն մոլուԹեամբ ալքն ի միա-
սին խառնակէին:
Եւ զդարձ փոխարինին յանձինս իւ-
րեանց ընդունէին:
Ցետ այսորիկ չրասոյզ եղեալ ի վայր
կործանէին.
Նոյեանն ի տապանին միոյն իւրոյն
պահպանէին:
Եղեալ այս բազմամեայ, դարձեալ
զԱստուած մոռանային.
կռոցըն մոլուԹեամբ յարարողէն
արտակացին,
Մերժեալ արտաքսէին երկրպա-
գեալ ստեղծուածին:
Այլ խորհուրդ առեալ բանին՝ աշ-
տարակին զոր չինէին,
Զրով միայն կարող գիտել զԱս-
տուած կասկածէին:
Այլ խառնուժն ի Բաբէլոն՝ իւրա-
քանչիւր զայլ խօսէին.
Գաղեալ զոր չինէին ըզբարձրու-
Թիւն ամբարտաւակին.
Անդ Եբեր ոչ միաբան լինել ընդ
այն չար ժողովին:

Ա յս եղև մինչև ցԱբրամ, ի մոռա-
ցումն անկանէին.
Յիշեաց տէր վերըստին ըզգործս ի-
րոյ ձեռակերտին.
Երևի Աբրահամու նախ առաջին
բարեացն ամին.
Երկըրս հազարաց, մի հարիւրոց
ուրեմն քառին:
Թլփատեալիւր հրամայէ, զազգըս սե-
րեալ սեպհականին.
Երթալ և պանդխտիլ, տասանորդիլ
յինքըն Ղևին:
Դարձեալ զոր երևին, հրեշտակա-
պետն ի խորանին.
Աբեսիս մատուցանէր՝ 'ի ծերու-
թեանըն հասակին
Որդի լինել նմա, զոր Իսահակն ա-
նուանէին,
Ի կնոջէն իւր Սառայէ, ի ծերու-
թեան ժամանակի:
Արդ այս եղև նմա մինչ առ կաղ-
նեաւըն Մամբրէին:
Գոլըն հրեշտակաց՝ երից անձնեան
ուրք ճաշէին.
Յորժ, ի հաց և ի կոպի՝ առ հիւրա-
սէր նահապետին:

Երթան և հրաւուզեն ըզդիւսաէր
պաշտօն ջարկին,
Զգոմերըն սոդոմեան՝ ըզգիջուԹեան
առնամոլին.
Ըզդովա միայն Թողուն, վասըն
խնդրոյ իւր սիրոլին:
Այլ ոչ գտեալ հնգիս ջափ և նոսա
մաղԹականին.
Փորձէ Տէր զԱբրահամ և վեհապոյն
խոհականին.
Ա՛ռ դու զիսահակ՝ ինձ պատարագ
և սեղանին.
Գտեալ աստ ինն արի և զօրաւոր
տիրասիրին,
Ոչ տրտմեալ ոչ հոգացեալ՝ խոր-
հուրդ ջրտայ իպականին,
Մօրըն Սառայի՝ և ծերուԹեան ժա-
մանակին.
Միայն հզօրապէս բնուԹեամբ յաղ-
Թէ մարմնականին.
Առնու զմանուկն ընդ իւր, փայտ և
վերայ յատանակին.
Ըզաւուր իւրըն կազմեալ՝ վասըն ման-
կան պատարագին.
Աստ իմ բանըս տկարանայ՝ ասել ըզ-
գան սարսափելին.

Մանկանն հարցանողին ուղղվել
վան ոչխարին.
Այլ գլխայ հայրըն վերին և զգու-
շական գառըն կազմին.
Զեղջերացըն խոյն կախի՝ Խահակայ
փոխանակին:
Ինձ ի բաց թողուլ գնալըդայ՝ չէ իմ
կամ անկատարին,
Բայց ասել փոքր ի շատե որ չէլանէ
բանն ի կարգին:
Յակովբ եղեալ որդի Խահակայ ևր
ծառային,
Եսաւայ եղբայր մեծին, այլ կրտսե-
րըն ծառայեցին:
Օրհնեալ զՅակովբ Խահակայ՝ զոր
գողութեամբըն խաբեցին:
Որդի երկոտասան ամա տուեալ կան-
խապիտին.
Ի քառից առեալ կանանց՝ խորհըր-
դաբար ածականին.
Ցերկուսըն Լաբանու և ծառայից որ
մերձ կացին:
Արդ գործ աշխատութեան՝ զոր առ
առաս հասանէին,
Ծառայել անդ Լաբանու՝ անվար-
ձահատ ծառայէին:

Դառնայ Յակովբ անդրէն ըստ բա-
նի իւր հրամանի.
Ի գիմի հարցաւ Եսաւ, զոր էրկու-
ցեալ տարտափէին:
Առաքէ նմա պատարագ վասըն սիրոյ
ուղեդարձին.
Զայս աղաչելով պատանըս մաղ-
թէին:
Հետամուտ լինի Լաբան վասըն դը-
տեր դիտգոլին.
Նահ նա պատճառէ իբր ի կանանց
կարգի լիննին.
Եւ այսու զինջուցանէ, երթալ դար-
ձեալ ուստի եկին:
Երթեալ անդուստ յառաջ սքանչե-
լեացըն հանդիպին,
Եղեալն ի հանդիպի, աստուածային
գօտեմարտին.
Սրի գտեալ նըմա և ժուժկալեալ
հայրապետին,
Լինի իւր կապանալ յամօլջիլ իւր
անդամին:
Կանգնէ արձան վիմին, իւղով օծեալ
սուրբ սեղանին,
Դնէ անուն տեղւոյն՝ Աստուածա-
տես յորջորջէին:

Տեսեալ սանդուղք լուսոյ՝ դուռըն
բացեալ իւր երկնային։
Սկսեաց Տէր զՅակովբ, ըսել կո-
չեաց զսուրբ տեղին։
Որդիքն որ երթային՝ ի լեռնակոչին
հարսնային.
Երթեալ և բնակեալ և արածեալ
զնաշխինս հօտին.
Մի ոմն ի կրտսերացն՝ որ ի ծննդոցն
հալաքելին։
Յովսէփ անուն եղեալ, զոր առաւե-
լըն սիրէին,
Յեղբարս իւր առաքեալ զոր տեսու-
թեան կարօտէին.
Երթեալ և հանդիպեալ, Իսմայէ-
լեան վաճառէին.
Ի գլխոյ անտի հանեալ, որբ յԵգիպ-
տոս անցանէին։
Զգեստ իւրըն ծաղկեայ տարեալ ծե-
րոյն ցուցանէին.
Պատճառ եղեալ նմա, գազանակու-
ըզպատառանին։
Արդ զիր աղէտս ասել՝ պարտ է յա-
ռաջ վասըն նոցին։
Զհօրըն սուգ առնուլ՝ կոծ ի վերայ
իւր համբակին,

Թէ զորդին իւր վաճառել ի Եգիպ-
տոս փարաւոնին :
Սա յառաջ երազաւես եղեալ վա-
ռաց իւր տեառնին ,
Ի վերուստ ազդեցութիւն եղեալ
յայտնէ ի գիշերին ,
Յանուրջըլս տեսութեան , վասն տ-
վոյ իւր գաւառին .
Ոչ ուժեք պատմեալ , բայց Յովսեփայ
որ ի բանտին .
Զոր ի նա վատահացեալ՝ վերակա-
ցու ապարանին :
Զայս միջոցս հատանեմ , երկարու-
թիւն բանիս լինին .
Զեղբարցն գալ առ նա , զգողանա-
լըն բաժակին .
Զգնելըն ցորենոյն՝ զոր ի նոսա վա-
ճառէին .
Ըզգալըն Յակոբայ՝ սիրելն ըզնա փա-
րաւոնին .
Զմոանելըն Եգիպտոս , երկոտա-
սան պատանեկին .
Եկեալ անդ ինդային , ուրախու-
թեամբ մեծաւ կէին :
Սփռեցան , ծաւալեցան , աճեալ
յաղգաց յաղգըս լցին .

Նախանձ եղեալ ազգին եդիպտա-
կան ընդ Յուդային,
Օրէնս եդեալ չարին՝ մանկամատուր
սատակէին,
Բառնալ արուն բոլոր ի յարմատոյն
Իսրայէլին:
Իսկ զինի ամաց բազմաց՝ ըստ աւե-
տեացըն հրամանին.
Հնդիցն հարուրիւք յարաբարդեալ
Թուականին,
Սակաւուք առաւելեալ, ի միակին
ըստ հարիւրին
Ծնանի մանուկ կայսառ՝ յԻսրայէլի
Ղևտականին.
Ծածկեալըն Թաքստեամբ, ոլք ըզ-
մանկունըս բառնային.
Յուսով հաւատացեալ սքանչելեաց
ակն ունէին:
Առեալ տապանակաւն, ի խաղա-
ցեալ գետն ընկեցին.
Յառաջ ընտրեալ հոգին պահպանա-
կան մարգարէին,
Արտաքս ածեալ պահէր զգողացեալ
իւր տեսողին:
Ալ եղեալ պատճառ բանին, որ սա-
տակեաց զԵգիպտացին,

թաղեալ ընդ աւազով աներևոյթ
կասկածէին:
Յայնմ եղեալ գործոյն՝ խակոյն ի
վնէժ անկանէին:
Թողու Մովսէս երթալ՝ անդրէն յաշ
խարհ հարսաւային.
Գտեալ աղբիկ միայն տարակուսեալ
ի լսելին,
Խաշանց իւրեանց հանել անդ լուր
միայն ոչ զօրէին.
Օգնեալ իւր ձեռնտու լինի օդոյն որ
ծարաւին:
Առեալ իւր ի կնութիւն յորմէ զԳեր-
սամ ծնանէին.
Անուն անուանելով պանդուխտ
յերկիր օտար կոչին:
Առեալ լզհօան երթայ ի լեառնա-
կոյմն արածէին.
Յանկարծ եկն հնչիւն ձայն ի լեռնէ
անդ Սինէին.

Երդ առուածելէն՝ բարբառ իւրոյ
անուամբ բանին.
Ե՛կ առ իս ասէ, ես եմ Աստուածն
յաբրահամու.
Աստուածն Աբրահամու՝ Իսահակայ
Իսրայէլին:

Էն եմ յէուլթեան՝ որ միշա ընդ հօր
յէաւանին։
Ասաւ անդ ընդ նմա զՀրաշալն պատ-
գամանին.
Առաքէ ի յԵգիպատոս՝ ի փրկուլթիւն
իւր Ժողովին.
Երթայ առ Փարաւոն, ասէ նմա լսա
Հրամանին.
Խլատացեալ Փարաւոնի ընդ Մովսէ-
սի հակառակին։
Ասա էջ պարտ քեզ ասել, ոՃով է-
լեալն պաՆէլին.
Բայց միայն Համառօտաբէլ, որ էլսանէ
բանն ի կարգին։
Գետ յարիւն դառնայ, գորտիւ բո-
լորն ապականին.
կարկուտ յերկինից տեղեալ, ախտ ի
բոլոր խաղաւարտին։
Բազում այլ նշանօք, ազգի ազգի
չարչարէին.
Ըզկնի ամենայնի, անդրանկածախ
սատակէին։
Ելոյզըզժողովուրդն. երից աւուրց
պատՃառէին.
Յանօթ առեալ ոսկի արծաթ հան-
դերձս ևծատին.

Հրամանն եառնուն երթալ՝ իւրեանց տո-
նել ուր և կամին:
Երթեալ ժողովրդեանն՝ ընդ Մովսէ-
սի Ահարոնին.
Անդ կարծիր ծովըն հերձեալ լինէր,
դիզան ջուրքըն կային.
Ճեղքեալ մնծեալ ոլորտք խորոց
երթեալ պատառէին:
Անցեալ Իսրայէլի՝ նոր օրհնութիւն
Տեառն երգէին.
Թմբկաւ Մարիամայ՝ որ ընդ նըմայն
խաղ ասէին.
Զփարաւոն հանդերձ կառօքն հե-
ատամուտ լեալ սատակէին:
Զերթալըն յանապատ՝ քառասնա-
մեայ ժամանակին.
Զհաց հրեշտակային, զկերակուր ը-
րամարգին.
Զգետ պատմուճանին՝ որ ածէին
հետ հասակին.

Զկամարն և զվիակաս, զվարագա-
կալն Սկարոնին.
Զգեաւրն նռնաձև պարտաւաբար
զանգականին.
Զխոյրն եօթնամանեայ, երկոտա-
սան վէմ տախտակին.
Ցեղից Իսրայէլին՝ ըստ Ռուբինայ
զբնեանին,
կախի օձ պղնձի՝ խածանողացըն վի-
շապին:
Թողից յառաջ քան զայս՝ որք յան-
ցեալ սատակէին.
Եւ զտախտակ քարէղէն՝ զոր բար-
կացեալ խորտակէին:
Ոչ նոցա այլ Մովսէսի զոր յԱստու-
ծոյ առեալ բերին.
Եղեալ կնիք օրինացն, և անիծեալ
յանցաւորին:
Փոխի այնուհետև՝ աստուածտառեան
այն ծերուն,
Միայն նմա պիտէ՝ որ սահմանեալն
յորովայնին.
Ոչ եթող անդ ժամանել՝ որ հան-
գաստեան էր հայրենի,
Այլ պատիւ եղեալ նմա, անդ ի վե-
րին օթևանին:

Եկեալ Իսրայէլի՝ զքառասուն օր կո-
ծէին.
Խնդրեալ օրէնսդիրը, տալ զՅեսու
Նաւեայ որդին:
Սա կոյս սուրբ և արի՝ արեգականըն
դարձողին.
Որ իբրու գայխտանուէն ըզբնիւր հա-
զարըն հարտղին:
Յառաջըն լրտեսին՝ զկնի այն որ ա-
ռաջնորդին.
Չպիծակն զինակից՝ եղեալ Քանան
արտալածին:
Յորդանան անդրադարձի, ագամանդ-
եայքըն տապալին.
Եւ այլքըն զոր արար, ամենայնի այս
հեռևին:
Թողու դատաւորացն, որք առ Ա-
ստուած վերձենային:
Անդ զարմանալի լինի Սամսոն դաս-
տակերտին.
Այլք որ ի տոհմէն՝ Յեփթայեայ և
Բարակին:
Թողից քեզ յանուանէ ասել բնաւ
զանբաւելին:
Յառաջ երթալ փուքթով ասել ուր
ուշ եղեալ կային.

Սաւուղ ումն ի խնդիր ելեալ էշոյն ու
կորուաւին,
Ան յայ յաղթահասակ, յազգատոհմէ
Բենիամին,
Օծեալ զան Սամուէլ, ըստ հրամանի
սուրբ տեառնէն:
Անքայ կացուցանել, զոր Իսրայէլըն
խնդրեցին
Ոչ բարիոք գինա տուաղն, այլ ըստ
կամաց ջար յուզողն:
Թողեալ զարքայն երկնից, ծառայե-
լով մարմնականին:
Եղեալ սա յանցաւոր, հեթանոսացն
ողորմելին.
Քառս եղեալ Դովեկ, վասըն Դաւ-
թայ իւր փեսային.
Այլ յորդին իւր Յոնաթան՝ ողոր-
մութեան անօրինին:
Յանցող մեծի ուխտին, ի կերակուր
ընթացողն.
Սա քառնայր Իսրայէլէ՝ Դաւիթ
նորա փոխանորդին:
Եղեալ այր Աստուծոյ, զորոր կամայ
իւր հաճողին:
Զայս իւր վկայութիւն եղեալ զո-
րոր ժողովեցին.

Գոհ զորդի Յեսեայ, ըստ իմ կամաց յաջողեալին:
Սա զերգ տաղմոսաց կարդին տայց ըստ կանոնին,
Պարուք և տաճարէօք, զոր Աստուած անուանէին.
Բազում գործս արուեստեան եղոյց յապգէն սա Յուդային:
Զկնի յանցանելոյն, զՈւրիայի քահանապետին
Առեալ զաոն տաճարին, զՍողոմոն ծնանէին:
Անցայց այժմ ըզտոքօք, ոմանք ի մէնջ տարակուսեին:
Արքայ կայ Սողոմոն, անդ հայրենի իւր վիճակին,
Բոլոր Իսրայէլի, երկրատան գահազանին.
Եկանի այր իմաստուն, խոհեմ հզօր զարմանալին.
Շինէ տուն Աստուծոյ, տաճար մեծի տուրբ արքային.
Հրաշալի սքանչէլի՝ իւր հազարաց տաճարեալին.
Օրէնք խորհրդական, քառանամեայ կատարէին:

Սա եղեալ խմաստաւէր, երդոյ եր-
գոցըն նըւագին:
Ի վերս նը առակացն՝ ունայնու-
թեանցն ի միասին
Խորհուրդ եկեղեցւոյ՝ յառաջագոյն
մարգարէին.
Զկնի սորա եղեալ որդիք յերկուս
պատառէին:
Սակաւ ժի ժամանակ՝ եղեկիայ բա-
րեպաշտին.
Եվ ոչ ոք ընդ նմա զոր Սաբաւովթին
անուանէին:
Դարձաւ ակն առ առնջեան, զատ ե-
սայեայ մարգարէին.
Տուաւ կենդանութիւն, ամբս հնգին
երից մասին:
Ոչ թողից զանիրաւին՝ ըզՈսափատ-
կայ պատգամանին.
Զգոլըն բանակին, որք ըզՍիոն պա-
շարէին.
Զոր յայնըմ գիշերի բնութիւնք բնութ-
ատակէին:
Յետ այսորիկ յանցեան ազգըն Դաւ-
թայ պատուհրանին:
Ի բաց կալ ի Տեառնէ, ի մարգարէս
Ձեռնարկէին.

Մահու կատրէին, զոմանս ի բաց
հալածէին,
Զոմանըս սրոցեալ՝ վերստաւ ի վայր
հատանէին.
Զօրէնս այպանէին, բանս առ Ա-
տուած բարբառէին.
Կանանցըն մոլութեամբ կատաղ-
ութիւն ածեալ մուծին.
Օրինացըն Մովսիսի հեգնաբանեալ
բամբասէին:
Մատեաւ անդ Եղիայ, կապեաց զեր-
կինս երից ամին.
Վեցից ամաց բարդեալ եռամսին
երկականին.
Եղև այլ ոլորմել աստուածազան
մարգարէին.
Լծեալ կառաց փախեան, և Բահա-
ղոնն տապալէին.
Առեալ սուր երկայրի՝ օրինական
նահանձորդին՝
Հեղու զարիւն սրբոցն յանդիման
ժողովրդին.
Դարձեալ յիսունքն եկին՝ զոր հրա-
ւիրեալ մեռանէին.
Եւ միւան որպէս յառաջ ի բարբա-
ռոյ հրեշտակային:

Զոգան այնուհետև՝ զՅորդանան ապա-
տառէին.
Մաշկեան իւր մաքրագոյն՝ որ ըզ-
հագարսըն չափէին.
Գալ կառաց վերին՝ ըզմարգարէն ամ-
բառնային.
Տեսլեան Եղիսէի արժանացեալ հո-
գւոյն կրկին.
Զկնի այսպանողաց անհաւատից մանկ-
երամին.
կնոտակ եւ աւտղացն՝ որք տարակոյս
վարկանէին.
Արջ եւ յանտառէ Հմայրտուելթեա-
նըն վկային.
Զազգն անհաւատից փոյթ ընդ
փոյթ կործանէին.
Այլ մանկան այրւոյն կենաց պատ-
ճառ վկայ առհաւատչէին:
Արդ երթեալ ի Բաբելոն՝ ազգ ըստ
ազգաց գերի վարին.
Ոմանց գալ աւերել՝ անդըր տիրել
Քաղդէացին.
Գերեալ անդ մարդարէ՝ զոր Դա-
նիէլն անուանէին.
Երից լինել մանկանցն՝ որ սրբուե-
թեամբըն մնանէին.

Կանգնեալ անդրը պատկեր քառա-
կուսի ոսկեպատին.
Ալքային Քաղդէացւոց, զոր Բաղաա-
սար յորկորչէին,
Վառեալ հուր ի դաշտին որթա-
փայտիւք աորուշանին.
Ազգ եղև հնչիւն ալքայական հրա-
մանին.
Երթալ ամենեցուն երկրպագել իւր
պատկերին:
Ընդ որում խրոխտացեալ ընդ ար-
քային մաքառէին.
Երիցըն պատանեաց յԱբրայէլէ որք
երևին.
Ոչ անկեալ յոտս ալքային՝ ոչ խո-
նարհեալ ծունր արձանին.
Կապեալ լինել ձեռօք, ոտնակապօք
մեքենային.
Ի մէջ հնոցին անկեալ աղաղակեալ
զայս ասէին.
Ցօղեա ողորմութեամբ հինցուցանել
լզբոց հնոցին.
Փրկեա սքանչելեօք՝ պատկառեցո՛
զԿաղդէացին.
Ցանկարծ գալ հրեշտակին խոտա-
նաձև կամարանին.

Յերկրցըս բաժանել, մինն ի միջին ան-
ծախելին.
Եւ բոցըն բարձրացեալ վաթանա-
կանգնեայ պարսուղին.
Անցեալ շուրջ զնոքօք՝ գաղղէացիք
տոչորէին:
Երթեալ Դանիէլի՝ յառաջասաց
կանխապիտին.
Ի գետըն Քոբարայ՝ լայնատարած
այն տեսուղին.
Բազում ամաց յայտնեալ աստուա-
ծային խորհրդանին.
Ի լեռնէ առանց ձեռին հատեալ վի-
մին կարծրագուշնին:
Թողից քեզ յայդ վայրն զնախասաց
առածանին.
Քանզի ուշ եղեալ երթամ առ
ունօրինեալ հանդիսանին:
Եհաս լուսին օրինացն և անիծից նա-
խատեղծին.
Ի լեալ հրեշտակն յերկինից որ աւե-
տեաց սրբոյ կուսին.
Անարատ Մարիամու՝ ամենօրհնեալ
Աստուածածնին.
Ասէ, Ուրախ լեր Տէր ընդ քեզ. և
հոգին սուրբ քեզ հովանին:

Նա ընդ բանսըն զարհուրեալ, սքան-
չել անփորձ բանին:
Զիարդ ինձ այս լինի, անպիտանի
մարմնականին:
Թէ ճնամ ես ի սքանչանա, ոչ հեռաւ
նան կատարմանին.
Զի անհնար է ինձ լինել մայր Ա-
ստուծոյ անհաս բանին:
Լինի ձայն երկնային՝ Գաբրիէլի ա-
տականին.
Ծնանեցց ի քէն է Տէր ի քաղաքի
Տեառն Դաւթին.
Գնաց անդ Մարիամ առ Յովհէփ
այրն որ անուանին.
Սզէ եղև Զաքարիայ, ի խորանին
պատարագին.
Հրեշտակ Տեառն երևի՝ որ ի ա-
ստուածային կայ առաջին:
Ուրախ լեր ծերուն՝ որդի լինի քեզ
ըղձալին.
Նշանացն հաւատայ Եղիսաբէթ ազ-
գականին:
Երթայ ի լեռնակողմին առանձինն
զըսքանչելին:
Ողջոյն առեալ Մարիանց, երկրպա-
գեալ յորովայնին

Որդի Զաքարիայ՝ հայտայր մանուկ
մօր յարգանդին.
Եղեալ մանուկ ծնաւ՝ զոր Յովհան-
նէս անուանէին:
Բացաւ Զաքարիայ զոր յաւետիսին
կապեցին:
Ուշիլ բարբառ ձայնիւ խօսէր, որ-
պէս յառաջն ի տաճարին:
Ելին աւուրքն անցին՝ այն ինամ-
սեայ ժամանակին.
Յովսէփ եղեալ մտաւարժ՝ անգիտա-
նայր մեծ խորհրդին.
Հրեշտակ Տեառն երևի հրամանն ա-
ռեալ տարակուսանին.
Երթ ի Բեթղեհէմ, որպէս գրեալ
նահապետին.
Ի քէն ի ինձ իշխան՝ որ յարդարողն
Իսրայէլին:
Գնան ի միասին իշխանին ի տուրբ այ-
րին.
Ծնանի Յիսուս Փրկիչ, տէր և օծեալ
ի քաղաքին,
Դաւթեայ իւր ծնողին, և յարմատոյ
անդ Յեսսէին:
Իջեալ հրեշտակապետն բազմու-
թեամբ բոլոր գնդին,

Երթեն փառս Աստուծոյ, և օրհնու-
թիւն առաքոցին.
Զայնակից լինին հովիւքն, ըզհաշ-
տութիւն մեզ հայցէին.
Աստղն գուշակեալ, զոր մարգարէք
նախ ասէին.
Եկեալ կայր ի վերայ, ուր էր մանուկ
աստուածորդին.
Մոգք յարևելից առեալ հրաման
ընծայ բերին.
Ոսկի զայն և կնդրուկ՝ զմուռս իբրոյ
խորհրդածին.
Երից խմանալն, աստուածային և
մարդկային.
Միասին առաւելեալ, ի գուշակու-
մըն պատահին:
Երկիր պագեալ նմա՝ ըզպատարագ-
սըն մատուցին.
Հրաման առեալ անդրէն երթալ
յաշխարհն ուստի եկին.
Նախանձեալ Հերովդեայ, որպէս և
գրեալ ի սուրբ տառին.
Որպէս հուր բորբոքեցաւ, հնարա-
նս որ սուտ հանձարին.
Հարցեալ մարգարէից՝ նախատա-
կեալ կատարանին.

Ո՛ւր ասէ ծընանի Յիսուս Փրկիչ
յազգէ Դաւթին.
Ուսեալն Բեթղէհէմ, ասեն, ի տանն
Յուդայեին.
Առաքէ անդ կոտորել զմանկտուն
անչափ եւսաներին.
Զոր յառաջն էր գուշակեալ հրեշ-
տակապետըն Յօսէփին.
Երթեալ ի Եգիպտոս հանդերձ
մանկամբք Մանուէլին.
Ուստի դարձեալ կոչէ Եգիպտոսէ
զնոսր սերեալին.
Ընդ յառաջագոյն ըզկանխասացս
մարգարէին.
Կոչել Եգիպտոսէ՝ զորդին վասաց
համագոյին՝
Յառաջ քան զայս եղեալ, որ ուխտ-
բեայ Թլփատէին.
Երթեալ քառասնօրեայ ըզտաճարին
դուռն բացին.
Նմա մատուցանել հօր զիակից բան
անեղին
Ի փերկս առ ծերունին՝ առատա-
ծորդուվըն ցնծային:
Արձակիլ ի կապանացն հայցէ մար-
միոյն իւր կապուլին.

Տեսեալ աչաց իւրոց ըզփրկութիւն
յաւիտենին.
Ախեալ այնուհետեւ և զօրանայր ի
սուրբ Հոգին:
Ոչ ունիմ քեզ այլ ասել՝ ըզժամա-
նակ երեանամին:
Միայն ըզբարութիւն եռամանեակ
ժամանակին:
Ընտրեա խաղաղութեան՝ որ յաշխար-
հըն Տաւալին:
Իակ զինի այսքան ամաց՝ զոր վերա-
գոյն մեզ ասացին,
Եղև բանն Աստուծոյ առ Յովհան-
նէս յանապատին.
Քարոզել զԹողութիւն, ապաշխա-
րել զոր գործեցին.
Մկրտել ջրով Յորդանան՝ ի Թողու-
Թիւն ազաւեցին.
Բազմաց գոլ այսպիսեաց, որոց մա-
հու պարտականին:
Ոմանց յանդիմանեալ, ծնունդք ի-
ժից որ փախչէին.
Արարէք այսուհետեւ պտուղ կենաց
յաւիտենին.
Եւ մի ասէք լինել Աբրահամու որ-
դիք մեծին.

կարող է աչը հանել ի յապաւաժ
վիմաց որդին.
Ա յս էվև բան տեսութեան՝ զոր հե-
թանոսք ձեռնարկէին:
Յանկարծ էվև լինել Մեսիային գալ
ընդ նոսին.
Մկրտիլ ի Յորդանան՝ ի Յովհաննու
կարապետին.
Եւ ոչ գիտէր ըզնա՝ զոր ի յաւազնա-
խատէին.
Հոգին սուրբ էրևի աղաւնակերպ
մարմնականին:
Եւ ձայն էղեալ յասմպոյն՝ դա է որ-
դի իմ սիրելին.
Ծանեաւ զայն Յովհաննէս, և հրա-
ժարէր ապրատիլին.
Պարտ է ինձ ի քեզ, աչը, մկրտիլ
յամենայնին:
Տեսեալ պատասխանի Յիսուս նմա
զոր հաւանին.
Թոյլ տուր ինձ ընտ ըզնախատաց
մարգարէին,
Զոր և յաւազչ ինձ ասացին ի հրա-
շալի կատարանին
Ի լուսան ելեալ մաքրի ի Յորդանան
իւր ստեղծողին:

Խոնարհի իւր ծառային, որում հրեշ-
տակք երկիր պագին:
Ջալխի գլուխ վիշապին՝ որ մաքառէր
գարշապարին.
Անդ ձայն առաւն ի վերայ ջուրց և
որոտումն սաստուածծային.
Գրէ ի տուրբ տաւէն՝ ի պահնէլն իւր
տախտակին.
Անդ եղեալ ի ջոյց անտի՝ բանայ նմա
երկին վերին.
Եւ ձայն անդուստ եղեալ, գան
Աստուծոյ անուանէին.
Երթայ նա յանապատ, քառասնո-
րեայ ժամանակին:
Փորձի ի բանսարկուէն՝ երկայս ա-
ռեալ զպատասխանին.
Յետս էհան զջարն և զարկոյց, մա-
տեան հրեշտակք և պաշտէին:
Եկեալ ի հարսանիսն՝ որ արարեալ
զջուրն ի գինին:
Ընտրէ իւր աշակերտ երկոտասան,
ըստ խորհրդին.
Տայ իշխանութիւն, փոխէ զնբեանց
անուանանին:
Առաքէ յաշխարհ երթալ երկուս
երկուս ըստ պատգամին.

Որ Թէ նեղ ինչ հասանի՝ օգնել կա-
րէ իւր ընկերին։
Փչեաց հոգի ընորհաց՝ եհան զանէծ-
սըն հայրենին.
Երթայք ուրտեղէք, ի հայր յորդի
ի սուրբ հոգին.
Եւ ամի արծաթ ըստանայք, ես տամ
անգին զառաս բարին.
Դնէք ձեռն ի վերայ, բժշկեցէք զհի-
ւանդանին։
Բանիւ ասէք դիւաց, և սատեցէք
լեգեոնքնին.
Ի զատ կալ ի մարդոյ, յիս հաւա-
տով պաշտօնէին.
Ասացէք քարոզեցէք զնմ լուծըն
քաղցր ու զինքրոգին.
Մի կայք ի Թաքստի, ամի դուք վախէք
յարդար բանին։
Դուք էք աղ երկրի՝ անհամուԹիւն
որ համեմին.
Դուք լոյս էք աշխարհի՝ ի խաւարի
որք նըստաէին։
Թէ երթայք ուրեք մտէք՝ ու զձեր
ողջոյնըն ջընդունին,
Բանիւ զայն կատեցէք, Սոդոմ աս
այն լինի դիւրին։

Եւ զինչն ոսկւոյ ձերոց թօթափեա-
ջիք երևեմանին.
Երեսայք անտի յառաջ, քաղաք այլ
շատ կայ չհաւանին:
Արդ ելջաւ ի տափարակ տեղի նո-
քօք առանձնեակին.
Ասաց երանութիւն աստուածա-
բանդ ինըն բանին.
Անդ սկիզբն արար ընդհաց առա-
տաւուր իւր պարգևին.
Օրէնս իշխանաբար ընուլ յառաջ
ըզՄովսիսի.
Հոգւով իւր հեզային բառնալ ի բաց
զաստուերանին:
Անդ բորոտքըն մաքրէին՝ ախտաժէ-
տեալքըն արբէին
Անդ դևքըն սարսէին, անդադրամիտք
դըղըրդէին.
Անդ կաղքըն վազէին՝ կոյրքըն բա-
ցեալք տեսանէին.
Անդ արեան գետք կապէին ի մերձե-
նալըն քրանցին.
Այլ մանուկըն յայրին մեռեալ ար-
ւաւ իւր ծնողին.
Այն որ ծառայ պետականին որ հա-
րիւրից էր առաջին.

Բանիւըն բըժըշկի՝ ի հաւատոցըն
ինդրոտղին։
Անդ խուչքըն լըսէին, համբըք ուղիղ
բարբառէին.
Անդ ծուխու ատրսեալ կապեալ՝ ա-
լիքն ի վայր գինջանէին.
Անդ ի խելըս նաւին ննջէր ի խորա-
գոյնսըն վարոտղին.
Անդ հոգի տուեալ նոցա՝ որ հաւա-
տովք զօրանային։
Անդ երբեմն այլ առաքէր՝ գինալ ի
ծով կարճընկեցին.
Անդ ի խորոց հանին ատեբա, ոսկի
յանուն պահանջոտղին.
Անդ ձկուընքըն հնազանդին, պատե-
դնեն առաքոտղին.
Անդ զօրաց լեգեոնին խոստովանել
զաստուածծորդին.
Անդ անկեալ յոտս աղաչեն, գի-
տեմք զքեզ տէրըդ վերին.
Անդ ջրէր խոզս աթօսի՝ անթիւ ան-
ձափ երամակին.
Անդ յոլոք իբրեանց յուզեն. եր-
թեալ ի յայն մտանէին.
Անդ ի յայլ գնացեալ, ի ծով հեղ-
ձան անդնդային.

Անդ կապեաց ըզլեգեոնն հանդերձ
իւրով զօրականին։
Անդ երթեալ կին Աստի ումն յազ-
գէն փիւնիկացին,
Նախ շուն զինքն անուանէ, յետոյ
լսէ զպատասխանին.
Առնէ զինքն արժանի՝ իւր քարու-
թեան ի սեղանին.
Դնալի իւր հարցուցին, ողորմութեա-
նըն յուզուցին.
Զոմեռն ամօր ախտացեալ դիւա-
հարին.
Ոնիմ աստ քեզ ասել՝ զողորմու-
թիւն քարերարին.
Ըզմեծ իւր գթութիւն՝ առ հոգա-
նիւթ ստեղծուածին։
Մինչ էր յանապատին՝ բիւր հազա-
րաց առնա կային.
Բաշխեր տայր կերակուր՝ բազմեցե-
ցին ի խորանին.
Ի հնգից նկանակացն, երկուց ձկան-
ցըն անչափելին.
Տասըն սակառի, երկոտասան զամ-
բեղ լցին
Ի բազմած երախտանացն՝ որ ի գա-
լոր խոտոյն կային։

Ա յսպիսի առաւտնայ հացըն կենաց
արարողին:
Ո՛հ եղեալ մին արժանի՝ բեկեալ հա-
ցին այն պատառին,
կենաց նոր բաժակին՝ անմահութեա-
նըն Քրիստոսին.
Գիտեա զանդամալոյծն՝ որ ըզկըր-
ցըն կախեցին.
Կամ զմիւսըն բազմաւեայ՝ զոր էր
կապեալ առտնային.
Զկապեալ համր ի մօրէ, զխուլ ա-
կանջըն լսողին.
Կամ զեկեսըն ի տեսութիւն, որ
հնար եդիտ կարճ հասակին.
Կամ զայն որ Ճանաչէր՝ մինչդեռ
նաեր աւ Քրիստին:
Յայլ վայր քեզ առացից, զմեծամեծ
հրաշագործըն.
Ըստ կարգի արբոյ տառին, որպէս ա-
սէ Մատթէոսին.
Զխուր անհատ աքանչելիքն՝ անբաւե-
լի նշանացն:
Յեա այսորիկ ապա յայտնի աս-
տուածային աշակերտին,
Որդւոցըն Զեբեդեայ և Պետրոսի
անշարժ վիմին.

Ի լեառն Թափորեայ, ի բարձրու-
նակ դիտանոցին.
Եվ առնուլ հովանի՝ ձայն ի լուսոյն
հայրականին.
Առելով անդ զառաջին՝ զոր ընդ սրբոյ
կարապետին.
Այդ է իմ որդի՝ զոր հաճեցայ և ան-
րեցին.
Դմա դուք լուարուք՝ զոր ինչ ասէ ու-
ընդ ձեզ խօսի.
Անդամօր ոչ բաւէին, ի մեծ լուսոյն
զարհուրէին.
Մովսէս և Եղիա եկեալ վկայ ի հրա-
մանին:
կենդանեաց և մեռելոց՝ լչլսել նմա
ամենայնին.
Յարեան և պաշտէին, զՅիսուս մի-
այն տեսանէին:
Եվ պատնէլնք անձառելի տարակա-
րին.
Երից սակն լինել Երրորդութեան
օծարանին:
Յայնժամ զնաչէն Հառէր՝ ընդ նմ
եղեալ աշակերտին,
Պետրոս այն Սիմոնեան, կարծըր վի-
մին հաստատողին.

Թէ պարտ է մեռանել ինձ ի վերայ
խաչափայտին,
Յերիցանց և ի գպրաց՝ յաստուա-
ծառատ քահանային:
Հայելով յայն Սիմոնին՝ գուշթ ա-
րեան հեառւոլին,
Ազաչէր զայս հայցելով, Տէր քաւ
լեցի քեզ այդպիսին.
Զոր սատեալ իւր ծառային՝ չար
խորհրդոյն սատանային.
Կամաւ եմ ես եկեալ ի փրկութիւն
նախասահմանին,
Մարդոյն իմ առաջին, և ձեռագործ
մահապարտին:
Այլ հարցեալ նա ի հրէից՝ փարիսե-
ցւոցըն փորձողին,
Յոմանց վասըն հարկին՝ կայսերա-
կան պարտականին.
Եկեալ անդ ապահին՝ առ բարեսէր
վարդապետին.
Զոր ի բաց չինջուցանէ, զհպարտու-
թիւն չարասիրին.
Եւ կինոջըն շնացելոյ մահու մատ-
նեալ դատաւորին:
Առեմ քեզ յայս վայրկ ըզմիւս կինոջ
Սամարուհին.

Նահեւան ի ջահոլին ընտրեր ըզջու-
լըն կենդանին։
Պատմէ վասըն նորա զհինգ փոխեալ
այլն առաջին։
Ալ ի յերթալն ի տաճարին՝ առնէ
ջուան խարազանին.
Հարեալ հանէ անտի զվաճառողսըն
լոմային.
Թէ զտուն իմ աղօթից այրս արա-
րէք աւազակին։
Այս անհատական անպատմելի ինձ
ըստ ոճին.
Երթայց այսուհետեւ ՚ի կենսաբեր
խորհրդանին,
Եւ անցայց կարճառօտիւ՝ զաշակեր-
տին իւր սերոցին.
Յառաջ քան զվեց աւուրս ըզՂազա-
րոս մահ գիտացին.
Առեալ աշակերտացն, ննջեաց զոր էան
սիրէին.
Զոր քնոյ կատակածէին, կենդանու-
թեանըն յուսային.
Եկեալ առ Մարիամ. քոյրն և Մար-
թա յաւուրս ածորդին.
Ընդդէմ եղեալ նմա՝ աղաղակեալ
բարբառէին.

Տէր, եթէ աստ էիր դիպեալ, եղ-
բայրն իմ չէր ի տապանին.
Մատեան և պաշտէին, լային հե-
ւօքըն ջնջէին:
Եկեալ Տէրըն կենաց՝ ի գերեզման ի
դուռն այրին,
Հարցանէր անդ ասելով թէ ուր է-
դիք զնա սիրեցին:
Զայնէր աղդարարօղ անդ բարբա-
ռով աստուածային.
Դժոխքըն սարսեցին, անդարամե-
քըն դողացին.
Ելեալ գայր կենդանին չորեքօրեայն
ի տապանին.
Լսել իւր հրամանին՝ զոր առեղծեալ
էր վերատին:
Եկեալ յԵրուսաղէմ երթալ իւրոյ
ճանապարհին.
Կուրացըն հանդիպեալ աղաղակէն
որդի Դաւթին.
Ողորմեաց մեզ տէր Յիսուս, որպէս
յայնժամ Բարտիմէոսին.
Ի ծնէ կոյր ծնեալոյ, արեգականն
անատեսողին.
Ահա զմեզ արժանի՝ առաստաւոր
քո պարգևին:

Բանիւ միայն ասա՝ և զլեզուդ լայտ առաջին,
Բացան և օրհնէին, նոր գոհութիւն նըս գովէին.
Հօրն առաքեալն և փրկութեան զանձառէլին.
Ասէ յաւանակն՝ ըստ կանխատես մարգարէին.
Դաւթեղբըն Սիոնի՝ ուրախացան ընդ ալքային:
Անդ կատարեալ զփրկութիւն խաչէլին,
Եւ հոչէ յորդեգրութիւն ըզհեթանոս ասուածային.
Ծէրքն ասըս ձիթենեաց մասուցանէն ձանապարհին,
Մանկանցն արմաւենեաց՝ աղաղակեն ովսաննային.
Յանցս առաւօտուն քաղցեալ եռես ըզթզենին.
Խնդրեաց ուսել պտուղ. ոչ հանդիպեալ ձաշակելին,
Անէծ ասաց բանիւ. վաղվաղակի գոանային.
Տեսեալ աշակերտացըն զարհուրեալ սքանչանային.

Խնդրեն անդ Հեբեպեանքն ըզգահե-
ըէց աթոռանին,
Հօր եւ զայն ունել իշխանութեան
ըստ արժանին:
Եւ նստեալ ինքն ի լերին՝ ի ձիթե-
նեաց յանապատին,
Յայնժամ ասաց պատուիրեալով ըզ-
Հըշմարիտ առաքեանին.
Երթալ Թագաւորին ի տար աշխարհ
հեռաւորին,
Զգալն յանկարծակի և զհարսանեան
առագաստին.
Զապարանն, ըզմարգարիտն ըզքան-
քարաց վաճառանին,
Զկուսանքն անգիտացեալք՝ որոց
լապտերքըն չինչանին,
Զիմաստնոցն ըզպաստացեալք որք
ընդ ինքեանս ձէթըն բարձին.
Զնաեըն յաթոռ փառաց դատաւո-
րաց դատաւորին,
Զլինելն զօդիսն յոլին՝ և ըզզայծի-
սըն յահեկին:
Թողից քեզ այլ ջասեմ ազգ ըստ ազ-
գի պատուիրանին.
Զի զինի տառիս ինոյ քեզ կարգե-
ցից ի վախճանին:

Երթայ Յիսուս ի տունըն Սիմոնի այն
սիրտին.
Եւ կնոջըն հաւատովք՝ իւղըն թա-
փուաին որ օծանին.
Եւ ուրուք հէնգնաբանեալ վասըն
նարդեան տալ ալքատին.
Ալլ էր փոյթ վան այս որ գող ու
կծծի գանձապանին:
Խնդրէր այնուհետև պարապանալ
անօրինին.
Խորհուրդ առեալ էարին արծաթա-
սէր պիղծ Յուդային,
Երթայ առ քահանայքն և վաճառէ
զԱստուածորդին.
Առեալգին և մատնէր վան երեսուն
ման արծաթին:
Անդ ընու զոր ատացեալ Ջաքարիայ
մարգարէին.
Եւ Դաւթայ աղաղակելըն զոր նուա-
գեաց ի սաղմոսին.
Մատնեցայ վասըն սոցին, և աչք իմ
ոչ ելանէին՝
Եւ բանիւ զիս խաբեցին, սրտիւք իւ-
րեանց անիծէին:
Արդ մերձեալ էր օր Ջատկին, լեալ
լսման լուանի կային.

Չէնաւ գառն ի տպանդին՝ եփեալ
բազարչ ընդ եղէգին.
Բազմեալ անդ Յիսուսի՝ նաև յընթե-
րիս ընդ Յուդային.
Առեալ հաց՝ գոհացաւ, եբեկ և եւ
որ ընդ նմին.
Առեալ ըզբաժանին՝ օրհնեալ և եւ
ամենայնին.
Ասա ասէ քան հրաշալի, ոլորմելի,
ըզքաւանիւելին,
Գուցէ դէթ լսողին չար մտածուածն
ըզգաստասցին.
Ոմքն զիս մատնէ ընդ իս նստեալ ան-
հաւատին.
Անդ երկիւղ մահու անկաւ բարեկա-
մաց իւր սեղանին.
Հարցին ընդ փրկողին. փոյթ յայտնէ
կեղծաւորին,
Նա բազմեալ՝ զպատառն տայ այնմ
որ ուստէր ի սեղանին:
Արդ ասեմ կարգ ըստ կարգի՝ զիս-
նարհել վարդապետին.
Յառնէ յընթրեաց անտի, դընէ ի
բաց զոր սփռածանին,
Կապէ խուրձն ղենջակ, ըզջուրն ի
կոնքն արկանէին;

Մաւչի անդ լուանալ զոտըս քոյոյ
իւր ժողովին.
Անդ չիչան խայթոց֊ք օձին որ ապա֊
սէր գարշապարին,
թեթև ոտս ունելով որ աներկիւղ
քարոզէին:
Զայս խնդիրք ի միջի առնել Տէրն՝
յետ իւր յիշատակին:
Անդ մատնող աշակերտին որ զապա֊
տառն առ Յուդային,
Ելեալ արտաքս անտի և մերկացաւ
ըզտուրբ հոգին,
Եւ զգենոյր ըզատամանոյ, որպէս
զհանդերձ զիւրև արկին.
Նա երթայ առ քահանայն ի գիշե֊
րի այն ուրբաթին:
Իսկ Յիսուս էջ ի պարտէզն որ կոչե֊
ցաւըն Կեդրոնին.
Անդ ասէ աշակերտացն՝ ըզհրաշալի
անդարձանին.
Հայր վտառաւորեա զիս առ ի քէն
զոր ունէին
Յառաջ քան զլինելն արարածոցս
յաւիտեանին.
Անդէն ի դէմըս մեր՝ իւր առաջին
նախատառէնին,

Ճշմարիտ յայտ արարեալ զոր էր ա-
ռեալ ի մէնջ մարմին,
Եւ այլ բազում զոր աստցեալ ան-
հատական պատուհրանին.
Առ այնուհետեւ ըզվերձենալըն մատ-
նըչէին.
Դեփաս մեռեալ յանձին, ոչ ուրա-
նալ վան երկիւղին,
Տէրն եւս պատասխանի՝ զերիս խօսեալն
աքաղալին.
Ոչ ժուժես, ոչ հանդուրժես, զիս
մէն Թողուս յաւպատաժին.
Բայց ոչ եմ ես միայն, զի Հայր ընդ
իս ու սուրբ Հոգին:
Յառել զայս Յիսուսի՝ անդ սուսե-
րօք և բրօք եկին.
Ոմքն սուեալ Յուդաս իւր սիրելի
վարդապետին,
Առէ, զնա կալարուք որ անուանի
նազովեցին:
Անդ հեզին և խոնարհին ձայն արձա-
կեալ էր ամբոխին,
Նաբա յեաս Հարան և անդ յերկիր
զարկանէին.
Եհան Սիմոն ըզսուրն, ածեալ ան-
ան Մալքոսին,

Որ եկեալ էր ընդ նոսա՝ ծառայ մե-
ծի քահանային,
Մատեաւ անդ բժշկեաց, զինքն ող-
ջացոյց զերդ զառաջին:
Կալան և կապեցին զձեռս ի Թիկունս
և տանէին,
Ի սրահին Կայիափայ որ քահանայ
էր այն տարին.
Ընդ նմա ամբոխ բազում որ զինեալ
ի՛ր ջոգային,
Վասն անցելոյն այն եղելոց՝ զինչ է
լուսմըն վախճանին.
Անդ խարսիկ էին արկեալ, և շուրջ
նստեալ և ջեռնուին.
Եկեալ Սիմոն նստէ որպէս աստցեալ
էր առաջին.
Ասաց ումն ի Հրէից՝ սա ընդ նմա մինչ
կաշնուին.
Ուրացաւ նա և ասէ, ես չգիտեմ
Թէ ով էին.
Յանկարծ ումն այլ ասէ, սա ի ցեղէն
Գալիլէին,
Վկայ իւր բանըն գայ՝ խօսքըն յայտ-
նէ ըզգաւառին.
Եկաց նա ի խարուկին, ասէ չգիտեմ
զինչ ասացին.

Կին ոմն այլ անդ երէկ յանդիման
նեաց զինքն ի տեղին.
Ակահ այնոր եղև՝ նկահ չէկաց իւ-
րըն բանին.
Ապա հաւ խօսեցաւ ու նա յիշեաց
ըզՔրիստոսն,
Ելեալ արտաքս էլաց, կայր դառնա-
պէս ողբմելին.
Գաւեաց և զքրիստաւ, նշան եՓող
մեղուցողին,
Ըզգարձ վհատողին՝ յամենողորմ
մաղթէին:
Իսկ հարցեալ կայիափային՝ զանպարտ-
տական դատաստանին,
Եւ վկայք ջար յարուցեալ՝ զուր
ու անիրաւ յանմեղ հոգին.
Դու ես թագաւորն ասէ Հրէից,
Դաւթի որդին.
Թէ որդի ես Աստուծոյ՝ զերդ վկայքս
ինձ ասացին.
Ես պատասխանի Յիսուս նմա զոր
հաւանին.
Այդ իսկ եմ ես եւ եւեալ զոր ասա-
ցեր, այլ չպիտին.
Որդի եմ Աստուծոյ և վկայք ինձ
ստուրբ հոգին:

Յարեաւ Կայիափա և պատառէ զզ-
գեստս իւր,
Հերձէ զպատմուճանն՝ ինքն ընկեն-
զքօղն ու զգօտին:
Տանին նոյն կապանօքն ի յատարան
դատաւորին,
Պոնտացւոյ Պիղատոսի, եղբենական
նոմիկոսին.
Եղեալանոյ արտաքս, նաև յաթոռ
դատականին,
Որ կոչի քարայատակ և անուանի
կապաղաթանի.
Հարցեալըզնա քննէ՝ թէ զքէն զինչ
ամբաստանին.
Նա լուեալ ոչ խօսեցաւ, ոչ նմա եւս
պատասխանին.
Յասելն զայն պարծելով կարող դի-
տաց զինքն սմենին.
Զոտս, ասէ, պատասխանի կենացդ
իշխող քեզ տուաւին,
Եւ մահու մատնեալ իսկի, տալ Ան-
նայի քահանային:
Ինձ ոչ մահու և ոչ կենաց կարող
լինել քեզ յայդ մասին,
Կամաւ եմ ես եկեալ, հօրն իմ ա-
ռեալ բարեաւ յանձին.

Մեռանիմ վան Ադամայ՝ նախա-
առեղծին իմ առաջին,
Բայց վայ է մարդոյն այն՝ որ զիս
մահանեաց անօրինին.
Ես երթամ օրպէս և գրեալ անդր ի
բոլոր կտակարանին:
Այդ յղէ առ Հերովդէս՝ էրրորդա-
պետըն գաւառին,
Այսպանեալ ծիծաղեցաւ, դարձոյց
ի յետս ուսոի ածին.
Նա յարեաւ գանիւ ձաղեաց, մահ-
նեաց ի ձեռըս ժողովին.
Ջուր առեալ ձեռըս լուանայր՝ մա-
քուր կարծէր զինքն ի մեղին.
Ասէ, տարէք դուք դատեցէք ըստ օ-
րինացըն Մովսիսին:
Զայս լուեալ արծաթասէր և անօ-
րէն պիղծ Յուդային,
Զգեաց զգին վաճառին և խեղդեցաւ
ինքն առանձին.
Մեղայ զի մատնեցի, զարիւն արդար,
զանբիծ հոգին:
Խորհուրդ առեալ էար ժողովին
պիղծ անօրէն հրէականին,
Անբաւ դաւք ի դատուց, բիւրք ի
բիւրուց բազմամբոխին,

Պահակ ի վերայ կազմեալ, եղէգն է-
դեալ յաջոյ ձեռին,
Ան յԼ արկեալ քող ըզգլխով և գան
հարեալ զարկանէին,
Ու զառուօրըն յուզէին, բանիւք յեր-
ծին հարցանէին,
Հանեալ ըզպատմուճանն՝ այլ ծիրա-
նի զգեցուցին.
Թքանէին հայհոյէին, ի ծուռն ի-
ջեալ կատակէին.
Տարան ի Գողգոթայ՝ խաչն ի յու-
սին զինաւորին,
Անդ լցաւ զոր ասացեալ է Եսայեայ
մարգարէին.
Ի վերայ ուսոցն ունել զիշխանու-
թիւնն կարողին,
Թողից քեզ այլ յաւազ որ ըստ
կարգին նախատաւոին,
Չէքին և զապտակին և ըզմաքուր
առըր որոջին.
Եւ յայս գամ զոր հասեալ կայ ա-
ռաջի վասըն խաչին,
Պատեալ բեւեռեցին ի քառաթև
սեռականին,
Հանեալ բարձրացուցին ի մահա-
դրեալ ձեռականին.

Լյաւ որ ասացաւ ի կատարանքն
Մովսիսին,
Տեսեալ զկնի եւ զետնոյ կախեալ
ի յայն գործարանին:
Կարի յոյժ դեղեցիկ զոր ասացեալ
Յիւս առաքին.
Յերիւց մէջ կենդանեաց ի ծայրս
եղեալ կառավարին.
Այլ կախեալ ընդ Յիսուսի չարա-
գործաց երիւս էին.
Մէյն եղեալ յաջին, միւսն յահե-
կին, Տէրն ի մէջին:
Ասա հրաշից գործ յայտն որ ի յայլ-
մէ աւազակին.
Սաստեաց յանդիմանեաց որ հայ-
հոյէրըն յահեկին.
Սա որպէս Ասաուծոյ, ոչէր ամենայն
մարմնականին,
Ոչ մեղաւ ինչ, ոչ գործեաց մահու
արժան ըստ օրինին,
Հայցեաց ի Քրիստոսէ՝ նմա բանալ
զդուռն երկնային.
Եւ առ փութանակի՝ զոր կամեցաւ
ի յայն պահին.

Ինքն ըսուր հայցեալ խնդրէր՝ թէ
ծարաւի է ի խաչին.
Լեղի խառնեալ ընդ քացախին՝ կա-
ռեալ ի ծայրըս նիզակին,
Տային նմա ըմպել՝ որպէս և գրեալ
ի տաղմոսին,
Առեալ ըզպատմուճան, եդեալ վի-
ճակս արկանէին:
Յաւուր մեծի ուրբաթին և ի ժա-
մու իններորդին,
Նախ գոչեաց Յիսուս ձայնիւ զէլի
էլին սաբաքթանին.
Լսեալ զայն սարսափեն և լուսա-
ւորքըն խաւարին.
Հերձի քօղ տաճարին և քահանայ-
քըն պատկառին.
Պինձի դրունքըն մանրին, նիգք եր-
կաթիքըն խորտակին.
Հոգիք սուրբք որ անդ կային, ի կա-
պանաց արձակէին,
Անձինք մարգարէից, նահապետաց
որ ի բանտին,
Եւ այլք որ սկրէին, արթուն և նա
հատուային.
Ծնեալքըն Յադամայ՝ մինչև ցայն
օրն որ անդ կային,

Ի ձայնէ արձակելոյ զաստուածա-
ցեալ մարմնոյ զՀոգին:
Որ կայր մեր հակառակ՝ զայն բեւե-
ռեաց ինքն ի խաչին.
Մերկեաց զիշխանութիւնս և զպե-
տութիւնս խայտառակին,
կապեաց զայն կապանօք, ինքյց ի
խորս անդնդային:
Անդ ուր տեղի կառափնելոյ՝ հօրն ա-
ռաջին մեր յանցողին,
Ուր չէրիմ պահեստի եւ նախա-
տիպ ճեռակերտի,
Եկեալ երկրորդ Ադամ՝ վասըն վե-
ժի փոխարինին.
Ըզինա կարծէր գիտել՝ և իւր եկեալ
էր պատրոյին,
Ի մարտ պատերազմին Հակառելոյ
մրցանակին,
Դիպի իւր Հակառին ցըցի աթոռ
խաչափայտին.
Ջախի գլուխ վիշապին չար մահաբեր
ժանիք օձին.
Գործք մահու՝ կենաց կենդանու-
Թիւն մեզ չնորհողին
Ինի կատք ի կատուց մահատրեալ
Մանուէլին.

747

Աթոռ սա սէրուհեան հանգիստ
ոսկւց պատուանդանին.
Լեառն իմանալի և գիտութց աս-
տուածային,
Ներկեալ արեամբ և ջուխլի կոպահա
տութբ վտակին:
Եւ ապա ինքն արձակէ, ի ձեռս հօր
առնէ զհոգին:
Տեսեալ հարիւրապետն և զարմա-
նայր վասըն հրաշին
Դարձաւ և հաւատաց. Սա Աստու-
ծոյ էր ասյպ որդին:
Ոմանք որ անդ կային և գեղար-
դեամբըն խոցէին
Զկող կենարարին, ուստի բղխեաց
անտանելին
Արիւնն ի մեռելոյ, զոր չէ հնար բնա-
կանին,
Եւ ջուր ի կենդանոյ՝ ասակ յօրինակ
աւազանին:
Եկեալ անդ Յօհաննու իւր սիրելի
աշակերտին,
Տեսեալ անդ զՄարիամ յանձն ա-
րարեալ զինքն ի յորդին:
Այլ ի ծածուկ ունն աշակերտ՝ որուամ
Յովսէփ անուանէին,

Զոգաւ առ գառաւորն՝ հայցէր ըզմարմինն արարողին,
Եւ պատէ առաքը կառաւոյ գնէ ի նոր գերեզմանին.
Երթեալ զինուորացն ի գիշերին ի յային պահին,
Կնքեալ քահանայիցն ըզգուշութեամբըն պատրաստին:
Ո՛ հրաշից սքանչելին՝ մեռեալ առյգ և կենդանին.
Կանայք ոմանք եկին ի մեծ զաւկին այն շաբաթին,
Մարիամն Մողոմէին և իւր ընկեր Մագդաղինին.
Անյուդացիք և սրբանեալք ոչք ընդ նմա յորկորէին.
Ոչք եկեալ են տեսանել, յօծել իւղով ըզառաքն մարմին:
Ի խորին առաւօտուն՝ միաշաբաթի կիւրակէին,
Յանկարծ եղև հնչիւն, ձայն որոտման ընդ ծնդիւն վիմին,
Իջաց Թաւալեցոյց՝ հրեշտակապետն ի պարտիզին,
Նստէր ինքն ի վիմին՝ և ձայն փողոյ զայս երգէին.

Յարեաւ ի մեռելոց՝ որպէս ասաց
յիւր հրամանին,
Անսուան էն յէութեան ընդ հօր
կցորդ բարեբանին,
Երթայք քարոզեցէք, առաքելոցն
ոյք անդ կային.
Աբեթիս տուք յարութեան լզիւեն-
սաբեր տուրբ փրկողին,
Դարձան անդրէն կանայքն և ինդու-
թեամբ միշտ լսեցին,
Երգէին ձայնիւ երգով, նոր օրհնու-
թիւնըս գոչէին,
Հրաշալի եղանակօք՝ զարմանալի բար-
բառէին:
Ի հակառակս անդ ընթացեալ՝ Յով-
հաննու և Սիմոնին,
Հանդիպեալ վարշամակին և կտա-
ւոցն ոյք անդ կային,
Խոնարհեալ ի գերեզմանն՝ ըստու-
գութեամբ հարցանէին
Հրեշտակացըն լուսափայլ՝ ոյք ի վե-
րայ վիմին կային.
Դարձեալ տղջանեցին և խնդութիւ-
ընթանային:
Տեսեալ Մարիամայ զհրեշտակա-
պետն ի նոյն տեղին,

Աչեր Մարիամոյ վասն յարուԹեա-
նըն Քրիստոսին,
Իակոյն իմըն պակեաւ և սարսու-
ցեալ զերկիւղալին,
Յանկարծ յետ նայեցաւ՝ զՅիսուս
եաես փոյԹ ընդ բանին,
Եւ ձայն զայս ասելով, իւր րաբու-
նոյ վարդապետին,
Բարձին ասէ զփրկիչն՝ և ոչ գիտեմ
Թէ ուր եդին,
Սաւ ինձ Թէ առեր զնա ասեղծող
բանն ու զորպին:
Յայնժամ երևեցոյց զիւր հնազան-
դեն առաքոլին,
Եւ զլինելն հաւատար Հօր և սուրբ
Հոգւոյն համազոյին.
Զայս պատճաց աշակերտացն՝ ոյք
յարուԹեան ակն ունէին:
Մեռեալք անդր յարեան անԹիւ
անչափ և համարին,
Վկայըն պատառուին՝ և գերեզման-
քըն բանային,
Մարմինք ննջեցելոցն արտաքս և-
լեալ վկայէին,

Ի կուսէն զոր նա էառ՝ յաղագ Դաւ-
թեայ Թագաւորին:
Յետ երից աւուրց ելեալ ի Ճանա-
պարհ Էմմաւուսին,
Կէտասանցն հանդիպեալ ի քննու-
թիւն հարցափորձին,
Պատճառէ լինքն այլ երթալ ի հե-
ռագոյն ուրէք տեղին:
Այլ բազմաց երևելով յետ յարու-
թեանն հինգհարիւրին,
Եւ ոմանց ննջեցելոց ոյք յարուցեալ
ժամանեցին,
Եւ իւրոց աշակերտացն՝ որ Ճաշա-
ցաւ ինքն ի նոսին:
Յետ ութ աւուր մնաս որ փակե-
ալք դրօքն կային,
Թոմայի անհաւատին Ձեռօք ըզնա
շօշափոցին,
Տեսեալ ըզնոյն կոլին և ըզնշանըս բե-
հեռին,
Տէր ըզնա կոչեաց և Աստուած իւր
զանգաւեցին:
Այլ բազում ինչ զոր ասար՝ զոր չէ
հնար բաւականին
Գրել զայն կամ ասել մարդկան մը-
տաց հասկնալին:

Յետ այսորիկ անցին սակաւօրեայ
թիւ քաւեկին,
Կոչեաց զմեսսանան և էլ ի լեառն
ըստ օրինին.
Զեռն եդ ի վերայ օրհնեաց յանուն
առաքողին,
Մեկնեալ ի նոցանէ և վերանայր ի
հայրենին.
Առաքեմ ձեզ աւետիս մխիթարիչ
զսուրբ Հոգին:
Երկիր պագեալ նմա, երթեալ նուա-
ստեալ ի տաճարին՝
Գովէին և օրհնէին և անդրկիւղ քա-
րոզէին.
Կային լուռ մտախորհ և գալստեանն
ակն ունէին.
Տրամեալ տարակուսեալ, խորհուրդ
առեալ զայս ասէին.
Թէ զնա՞րդ ոչ առաքեաց անուան
յիւրոց արդար գանին:
Յանկարծ եղև շարժիւն, ձայնիւն
Թնդիւն որ նաւէին.
Բացաւ յարկ տաճարին, ձեղուն վե-
րին առագաստին,
Եհաս կենդանարար Աստուած հզօր
և սուրբ Հոգին,

Անանկ ասեմ ապաւանին ելոյ ա-
նուն էականին,
Բղխուածն և լցուցիչ, պայծուցիչ
ըոլոր պոյին,
Ընդ հօր և ընդ Որդւոյ երկրպագեալ
Սերոբէին,
Երից սուրբ առելով մի տէրութեան
Թագաւորին,
Մի իշխանութեան՝ փառք և պատիւ
յաւիտեանին.
Այս եկեալ աղաւնակերպ ի նոա-
նութեան արդար հաւին,
Զոր յառաջ նշանակեր ջնդղ ի ե-
րանն ի տապանին,
Տերև ինչ ի ձիթենոյ ի յօրինակ
սուրբ մեռանին.
Այս նշան էր նպատակ բանալ նո-
յեան պատուհանին:
Արդ եկեալ սա հրապնեաց, նշա-
քանչելս զայլ հոսէին,
Ի լեզուս բաժանեալ ազգ ըստ ազ-
գաց ցեղուցելին,
Եւ զայլոց համբառելոց երեսս ի բե-
րուց անդ նոսէին:
Այս եղև կիսատէին հօմինց հո-
գանց սրբոց զաւակին

Ի ածնի պէնտէկոստին ուղիղ յե՛ր-
րորդ աւուր ժամին.
Անդ լցան Հոգւով սրբով հրամանն
առեալ քարոզէին,
Մկրտել ջրով և հոգւով, բառնալ
զմեղս Ադամային,
Աներկիւղ քարոզէին դէմ յանդի-
ման ջար ժողովին.
Եւ սկսեալ մկրտեցին, մեզ զյարու-
թեան յոյն ուսուցին,
Զոգան սերմանեցին՝ ըղբան կենաց
նորոգեցին.
Կցաւ եկիր լուսով զխաւարն ի բաց
հալածեցին.
Շինեալ ըզսուրբ Սիոն՝ եկեղեցւոյ
հիմն ընկեցին,
Մայր ամենեցուն ծնանելոցըն վե-
րըսաին,
Երթան ի հեթանոս և խորտակեն
զմեհենանին,
Զհուց արմատ բառնան ի յարմա-
տոյ Արեւմիդին,
Եւ զայլն Արամազդայ, զԱփրոդի-
տայն և զհերակլին,
Զհերմէս և զԱպոլոն և զԿառնոս
կըլեալ զորդին,

Զամեն զեղխատացին և ըզԴեմեար
Աթենացին,
Զարէս մարդախաշտ և զԱքեւսա
Հոմերոսին,
Զհեփեստոս գտակըն հրոյ, զիւր
խեղ անդամն ի դարբնոցին,
Եւ այլք բազումք են յանուանէ չար
պաշտօնեայքըն կռամոլին,
Կամ ըզծնունդըն Սեմեայ՝ հան-
Թիւքըն գալ ցանկացողին.
Ոմանց հուրըն բագին աշակերտա-
ցըն Զրադաշտին,
Այլոցն աստեղանի, Սաբէական
Քաղդէացին,
Եւ այլքն հմայելով հաւականաց անե
Էրամին,
Մկան Էրկրպագեալ զագին առեալ
Էդին բագին.
Կաղնի ծառ պաշտէին՝ կաղամախի
ծուռնր աճէին,
Սօսոյ նուիրէին և խաւարեալ աղ-
ջամըքին:
Արդ զայս հանեալ քեցին և Հլմա-
րիա լոյս ծագեցին,
Լցաւ ծաւալեցաւ բանըն բարի զոր
ուսուցին,

Եղեն անդ մարտիրոսք՝ հանար ան-
թիւ բիւրք հապարին.
Զոմանցս խաչէին, զոմանց գլուխ
հատանէին.
Ոմանք ձեռնակոտոր՝ ոմանց զաչե-
լըն փորէին.
Զոմանցս կախէին, զոմանցս ջլօք
հարկանէին.
Զոմանցս քերէին, զոմանս ի բանտ
արգելէին.
Զոմանս ի ձեռանէ վիզ կախեալ
չարչարէին,
Զոմանս խոցոտէին, յայնժամ զքա-
ցախըն չփէին,
Զոմանցս բեւեռօք ձիակապօք կար-
կատէին.
Զվիւսոյն անդամ հատեալ՝ մանա-
ւանդ մանն զատանէին.
Ոմանց մորթ ըզգլխով և հուր ի
ներքս բորբոքէին,
Ոմանց ի կախ եղեալ և գլուխն ի
վայր ալը ծխէին.
Զոմանս քարակէծ և ծովահեղձ կա-
տարէին,
Այլոց կատար հալեալ ամին վերայ
տապակէին,

Զամանս ի հուր եդեալ, խուփն ի վե-
րայ խաւարէին.
Զամանս ի լիճ եդին առանանանեաց
ժամանակի,
Զամանս արգելուին և ի բանտին
հուր վառէին,
Ի ձի զամանս կապեալ յոտս առե-
հիցըն վարէին,
Ի սայլս կապեալ ձեռօք և զառ ի
վայր թաւալէին.
Կապար ոմանց կապեալ յումխանոս
արկանէին.
Զամանս գազանակուր մատակ ա-
ռեալ արկանէին.
Ոմանք յանապատին հանապատօր
խաչակցէին,
Անթիւ դասք ի սրբոցն ի թեբայիդ
յանապատին,
Սովով և ծարաւով զկենցաղոյս վը-
ատանգ լուծին.
Մորթ առեալ մաշկ վայրենի խա-
րազոգեատ և բոկ կային,
Յայրս և ի ծերպս անտառախիտ և
յանապատս տատամին:
Արդ այս առաջ ըստ մահկն տայ
քեզ նըշան ըստ հաւատին.

Յուսով զայս արարին որք յարու-
թեան ակն ունէին:
Ապա զհայրապետաց համարս առել
ինձ լսա կարգին,
կամ զգործս արուեստից զոր կայ
գրեալ մատենանին.
Զսրբոյն Դիոնիսեայ և զՆեռուեայ
վարդապետին,
ԶՊետրոս Աղեկանդրին զԱրիոսի
անիծողին,
Զմելիտոն Անտիոքին և զԱթանաս
եգիպտացին,
Զվասիլ կեսարացին և զեղբայր իւր
Նիւսացին,
ԶԳրիգոր նազիազացին և զմիւս այլն
Սքանչելին,
Զկիւրեղ Ատրին և զհոմանուն իւր
զառաջին,
Զեփրեմ խոր Ատրին և լզնեղս
առաքինին,
ԶՅովհան հռչակելին զոր Բերան ոսկի
հռչակէին:
Կամիմ առ քեզ ասել յառաջ քան
զայս զՊարթևին,
Զսրբոյն մեր Գրիգորի և զհայոց
լուսաւորչին,

Քաղաքաւըն Պահլաւին և ըստ ազ-
գին Արշակունին,
Զմաքուր հայրապետին և պանծելի
մարտիրոսին,
Ճշմարիտ առաքոլին սա առաքեալ
ըստ հրամանին,
Մարգարէ զսա տեսոլին և ուսուցիչ
մերոյ ազգին.
Երից հնգից ամաց չարչարելոյ և խոր
գերբին,
Բազում քան զայս յառաջ զոր էր
կրեալ ինքն և յոլովին,
Ի գալըն Տրդատայ յերկիր պետոյն որ
գայլ կոչին,
Զելըն նշանօք, զերթալն և հառմ
հետ աղքային,
Զգալն և զձեռնադրիլն և Վանդէ
պատրիարգին,
Զբերելն Աթանգինեայ և ըզարբոյ
Կարապետին,
Զելեալ նշանին զոր արարեալ Աս-
տիւածոյն:
Յառաջըն քեզ Թոռն ըզՏրդատայն
խոզ և շամբին,
Եւ գայլ ամբոխն խրեանց զոր դեւա-
կանըն մոլէին,

Զարբուցըն Հռիփսիմեանց և զընկե-
ցաց Գայիանին.
Զի չէս անգէտ յայսոցս՝ աքանչելեացն
որ երևին,
Տեառն Աստուածոյ ոսկի ուռամբն
որ բախէին,
Կանգնեալ կամարանին խաչըն ըս-
տոյ ի սեղանին,
Զօդից անդ և զայծից ըզմայրապարկ
սուրբ սեռացն,
Զգիրան իւր հաւատոյ Յաճախապետին
որ անուանին.
Զմիւսըն պատմութիւն ըզհաւատա-
ցըն հրաշալին.
Զորդիքն զարմանալի ըստ հաւատոց
արդար բանին,
Զերթալըն յանապատ և զվախճա-
նէն յանապատին,
Զերևումըն հրեշտակաց զոր հովուա-
կան դասքն որ գտին.
Զորդւոյն աքանչէլի որ իւր զինի
կարգ ըստ կարգին.
Զգիւտն խնամոութեան և զարուես-
տի նոր հանճարին,
Զգիր մերոյ ազգին, ըզվարցւոյ և
զԱզրուանին,

Առեալ նշանեցին, զարմանալի թարգ
մանեցին,
Առաքելոտրոպեցին և լուսաւոր յո-
բինեցին:
Արդ զնա յայս տունկ գիտեմ ազգաս
պարթև իմ հայրենին,
Որդի նա աշակերտ Սիրտուեթեամբ
առազանին,
Եւ զայս ինձ ուսուցեալ՝ պատուէր
եդեալ յիւր հրամանին,
Պատուէր եդեալ ի հայր Որդին սա
Ճշմարիտ ի տուրբ հոգին,
Ի մի աստուածութիւնն և յարա-
րողն յաւիտեանին,
Եւ ի մի Տէր մեր Յիսուս Ծնեալ յա-
ռաջ ընդ հօր բանին,
Ի հոգին տուրբ արարիչ, ինամիչ
ընդ հօր էականին,
Ի մի Երրորդութիւն միասնական
անքակտելին.
Ծնեալ Որդի եկեալ առեալ մար-
մին ադամային,
Մկրտեալինքն և խաչեալ՝ թաղեալ
ի նոր գերեզմանին,
Յարուցեալ յերրորդ աւուր՝ նըս-
տեալ յաթոռն հայրենին,

Գալոյ է դասել զազգս ազգաց ըստ
իւր բանին,
Յարութիւն տայ մեռելոց՝ ալքայու-
թիւն ըստ արժանին,
Ի բերից հողմոց երկնից ձայն արձա-
կէ զգաբրիէլին,
Եւ զայլոցն հրեշտակաց քառակող-
մեան հրաւիրոցին:
Ես անկեալ կամ գոլալով սարսա-
փելով վասն առնին,
Յայնմ աւուր ահեղ մեծին և ի վեր-
ջին հրապարակին,
Մինչ երկինքըն գալարին և լուսա-
տուքըն խափանին,
Աստեղքըն չնչանին և արեգակըն խա-
ւարին,
Լերինքըն հուրբ ծախին, երկիր գա-
լայ, վէմք երևին,
Հրեղէն կամարն որ կայ՝ երկնից վե-
րև այն գալարին.
Ելանէ Թնդիւն հրաշից և ցոլանայ
լոկ սրօքէին,
Աթոռք և սէրուբէականք և քերօբէք
բազմաչէին,
Այլ և դասքըն պետութեանց՝ ան-
թիւք զօրաց ասուածային,

Եւ զևաչըն սէրունեան ի մէջ առեալ
ասէ անտ,
Զաթոռ գաւառացանին, զգեան հրե-
ղէն վառկանին,
Զգան աստուածծութեանն՝ ահելա-
կերպ ըստ խորհրդին,
Եւ զմեռելքն որ յԱդամայ զոր
վերատին առելծանին,
Եկեալ կան առաջն անթիւ անչափ
մարդ կենդանին,
Անդ ոչ բարեխօսել, ոչ մեծութիւն
Թէ պատկառին,
Ոչ ոլորմի անողորմին, ոչ ընտանի
ոք երևին.
Ոչ դթայ հայրն ի յորդին, սէրըն
հատած մարմնականին,
Ոչ տուր կայ ոչ առնուլ, բանըն կա-
պած է հրեշտակին,
Ոչ արքայ ոչ թագաւոր, իշխան չը-
կայ յայն համարին,
Ոչ հզօր ոչ զօրաւոր՝ ոչ մարտական
պատերազմին,
Ոչ կաշառ թագաւորին ոչ աչա-
ռուկ գառաւորին,
Ոչ մեղայ ոչ Թողութիւն, ոչ ոլոր-
միլ էարտարծին,

Քննէ ազգ ըստ ազգի, ցեղէ ի ցեղ նահապետին,
Դնէ անդ օրինակ Թէ ոք գործեալ այժմ ըզբարին.
Անդ լեզուք սուր կապին, չարատարատանքըն կականին,
Անդ խաբողքըն խափանին, ամբարտաւանքըն խոնարհին,
Անդ մատնողքն ի վայր հային, անպարտականքն ամպով Թռչին.
Անդ առատքն զուարթացին, խոտքըն խեղդած՝ կոծ երեսին.
Անդ արդարքն յաջոյ դասին, մեղաւոցեալց չոկք յահեկին,
Անդ դողան դասքըն վերին, անպարտականքն դատաստանին,
Յահէ ասուածային դատաստանացըն զարհուրին,
Վառեալ հուր գեհենին չոքին երդմանըն վիշապին,
Որդանցըն զազրութեանց խաւարային չին ջար հրեշտակին,
Դատն անդ դատաստան իւրաքանչիւր ծարաւործին.
Գաղջեայ և դուք չեռուք ասել, ծարաւ էի և ի բանտին,

Մերկաց ոչ ծածկոցին՝ ոչ ծարա-
ւեաց արբուցողին,
Երեսաքյինէն, ասէ, ձախակողմեան
դասք խաւարին.
Ի հուրըն դէհենին, որ պատրաս-
տեալ լեզհանին:
Արդ զայս լըւեալ գոլամ և ասրա-
փեմ հոգեվարին.
Պատէ զնա արհաւիրս և տատանիմ
ի տապանին,
Եւ արդ կամ ահաբեկեալ յորժամ
յիշեմ զօր վախճանին,
Եւ սուտ եմ զըմբաղած ի կենցա-
ղումըս ցաւագին.
Սուտ խաբած չար պատրանօք՝ և
մեծութեամբ որք սովորին:
Ո՛ եկայք ամ յաջոյն՝ յաստուա-
ծային կոչնականին,
Օրհնեալք Հօրն իմոյ՝ ժառանգեցէք
զանանց բարին,
Այլ բաղամ բան գովութեան զոր
առնսա բարեբաւէին,
Քալեցայ և ինձ եաուք ուսել՝
զմերկ զգեցողին,
Ծարաւ և արբուցէք՝ հեռաւորաց
ժողովողին,

Ի բանտին եկեք առ իս՝ բարեաց բո-
լոր խորհեցուղին,
Ա յժմ անկեալ կամ առաջի, Փրկիչ,
արա ինձ յայն բանին,
Եւ լուր աղաչանաց՝ արբոյ կուսի
քո ծնողին.
Ի նա ապաւինեալ կամ առաջի քո
առաքարին,
կաթին արբուցողին և սուրբ առեանց
դիացողին,
Ծագող արեգականդ՝ արդարու-
թեան զքեզ կրողին,
Եւ այլոցդէ վերագոյն զոր յիշեցա-
քըն վերանին,
Սրբոց նահապետացն՝ ի յԱդամայ
որք անուանին,
Այլոցըն նախահարց, հայրապե-
տացն որք ըստ կարգին,
Դատաւց մարգարէից, առաքելոց ըստ
վիճակին,
Մաքուր հայրապետաց, կրօնաւո-
րաց ճգնազգեցին,
Ճշմարիտ վկայելոց, նահատակաց
դասք ըստ դասին,
Եւ բոլոր կամարարաց՝ որ յԱդա-
մայ ի մեզ հասին:

1007

Այսոց ամենեցուն նեղոյլ լսեա՝ Տէր
Գրիգորին,
Եւ յիս գարձիր բարով այժմ և ի
յեղս իմ վախճանին.
Պահեա խաղաղութեամբ զիս հաւա-
տով ի քո բանին,
Եւ յաւուր վերջի ածին որպէս և
գրեալ եմ վերատին,
Արա ողորմութիւն, առելի ի քո ա-
ռագաստին,
Ինձ և իմոցն և օտարաց ծանուցե-
լոցն և ծանօթին,
Եւ ամենայն զղջացեալոց՝ որք և ի քեզ
ապաւինին.
Տէր իմ ընկալ զհայցուածդ նոցին, և
կատարեա զնվիճըս սրտին,
Եւ քեզ փառք և գոհութիւն, ընդ
Հօր պատիւ ի սուրբ Հոգին:

ՆԵՐԲՈՂՆԱՆ

Ի Սուրբ Խաչն Քրիստոսընկալ։

Օրհնեալ ես փայտ կենաց՝ բարեբա-
նեալ երկրպագեալ,
Զքեն մեզ պուշակեաց նախ մար-
գարէն վերապոչեալ.
Նշանեցար լոյս երեսաց ուրախու-
թեամբ հաւատացեալ,
Տուար երկիւղածաց նշան և զէն ան-
մարտուցեալ։
Կենաց փայտ անուանեալ՝ յոր յե-
նոզացն յուսացեալ.
Դու նախնիք մարդոյն պատճառ կե-
նաց տուեալ զոր հրաժարեալ.
Եւ նոյեան խաչանշանն որ տապա-
նիւ ապրեցուցեալ՝
Դու որթն իմանալի՝ յառաջապոյն
անկապարծեալ,
Եւ սեղան Աբրահամու՝ որ զիւա-
հակ պատարագեալ։
Կաղնին արմատացեալ ծառ՝ որ ըզ-
խոյն փոխանակեալ։

Աբեսեօքն հրեշտակին՝ ըզմիածինն
ապրեցուցեալ.
Գաբրիէլքըն Յակովբայ՝ հօտին
ծնունդքըն յաճախեալ,
Սանդուխնք լուսոյ կազմեալ՝ յերկ-
նից յերկիր վայրաբերեալ:
Արմատ Թիւոյն դուզնաքեայ՝ զոր
երկնային հուրն անկիզեալ.
Յորս ակնքըն փրկութեան ատուա-
ծեղէն բարբառն եղեալ:
Գաբրիէլն Մովսէսի՝ յորում նը-
շանքըն հրամայեալ,
Հերձեալ ըզծով կարմիր՝ ըզժող-
վուրդն ապրեցուցեալ:
Զգուռըն փառաւոր՝ զԵզեկիէլ
ցնորն ատեակեալ,
Դռա զատիկըն քառանկիւնա՝
ատուածային մատենագրեալ:
Տապանակ յանփուտ փայտից կա-
րասանացըն պարտիզեալ,
Արտաքոյ ոսկւով պատեալ՝ զբար-
ձրագոյն խորհուրդ յայտնեալ.
Եւ նեղքոյ վէնպատուութեան օրէնք
զոր նշանակեալ.
Զքերովբէնըն յանդիման յաւաջա-
գոյն խորհըրդածեալ.

Սեղան դու սրբութեան ի սրբու-
թիւնըն գուշակեալ,
Յոր բարձեալ ի հաց կենաց՝ կենդա-
նութեն մարդկան բաշխեալ։
Աշտանակըն յահեկէ՝ եօթնաջա-
հեան պայծառացեալ,
Սիւնքըն խորանին և թաւալակք ոս-
կի կանգնեալ,
Բարձրապոյն զորդին փառաց՝ վերա-
ձրգօրն երկնից բազմեալ,
Աղիւսանման ակն երևեալ՝ անուա-
նելի լուսով լցեալ։
Սիւն լուսոյ դու առաջնորդ խորհր-
դի նորոյս ուսեալ,
Վէմ յայտնեալ յանապատի՝ փա-
փաղոյց կենաց բղխեալ։
Գաւազանն ահարոնեան՝ արքայա-
կան պտուղ բերեալ,
Պղպենձի օձըն կախեալ՝ չար խածո-
ղըն խափանեալ։
Մեռելոյ ջոյ կենդանի քաղցրացու-
ցիչ դու երևեալ,
Չէն Յեսուայ և Գայիան՝ ըղձալի
միսըն հալածեալ.
Ընդ ժանիս չար վիշապին՝ ցից ծա-
ռէից զքեզ կռխեալ,

Սխարայ Մովաբացւոյն՝ զոր բերելոյ
նշանակեալ։
Դու կատաց քառակերպեան եւ
տեսութիւն արտայայտեալ,
Հեծելութեամբ քո փրկութեան՝ ա-
րարածոցս ի քեզ եղեալ։
Դու լեառն իմանալի՝ բարձրադիտակ
ի քեզ նըստեալ,
Աթոռ գահաւորակ՝ և պատուա-
կան արժանացեալ։
Նախնոյն մեր առաջին նորոգութեան
կնիքըդ կանգնեալ.
ԶԱստուած բոլորովին մարմնով ի
քեզ վերամբարձեալ,
Զարմանքիցն անասնելին՝ և քերով-
բէից ոչ երևեալ.
Գործիդ մահու կենաց՝ ի յարու-
թիւն մեզ ներգործեալ։
Բղխումն անապական՝ աղբիւր կե-
նաց ի քեզ հոսեալ,
Զոմանք մըկըրտեալ և սուրբ ա-
րեամբըն նորոգեալ։
Փառս ըզքեզ կոչեցաք և յաւիտեան
փառաւորեալ,
Պատեալ և պահեալ՝ անմեռնելի
՝ի քէն եղեալ։

Ի վերայ ուսոց իւրոց էշխանութիւն
ըզքեզ կոչեալ։
Թաղեալզ ի սիրտ երկրի՝ըզդիւսական
զօրսըն պատեալ։
Շարժմամբ դու յարուցեալ՝ ուսոի
խընկոցըն հոտ բուրեալ։
Համաքնակից սեռին գոլով ըզքեզ
ի բաց դու զատուցեալ։
Հրամանբ առ պատանին՝ ի մեռե-
ցըն յարուցեալ,
Յատուկըզ կենդանւոյն՝ ի հոմա-
նոնա երևեցեալ։
Ծանուցեալ թագաւորացըն չքեղա-
բար զարդիւ կազմեալ։
Ընթակայ նիւթ մահադրեալ՝ որա-
մախտհիցըն զարհուրեալ։
Իմաստոցն պարանջացեալ՝և առ հրա-
հիցըն յիմարեալ։
Զօրութիւն քեզ փրկելոցս՝ անձա-
ռելի բարեգործեալ։
Արութեան գործոյ պատճառ՝ մեզ
ի սկզբանն երևեցեալ։
Յանուրըս գիշերին հրեշտակային
տեսիլ ցուցեալ։
Ընթացին մեր առաջին՝ որ զհակա-
ռակն անդրադարձեալ,

Պահ ալքայական թագաւորաց է
զլուխ եդեալ.
Գործն աստուածելէն քահանայից
հրաշագործեալ.
Իշխանացն զէն զօրաւոր է պատե-
րազմ անթափեալ.
Մանկանց դաստիարակ և պահա-
պան դուռ պարսպեալ.
Արանց դուռ և կանանց հաղորդա-
բար միացուցեալ.
Քալդեացըն կերակուր և ծարա-
ւեացն աղբիւր յայտնեալ.
Աղքատացն առատաձիր կարօտեը-
ցըն գանձ բաշխեալ.
Մերկաց ըզգեստ եղեալ որբոց հայ-
րեաց իւրեանց մծեալ,
Տնանկացն յարկ եղեալ ուղևորացըն
ցուպ յեցեալ.
Նաւորդացն ամրապահեստ ոլնա-
փայտիւ ի քեզ բարձեալ.
Տան բարեկեցութիւն և շինութեան
դուռ անօրինեալ:
Քալաքաց մահարձանօք աշտարա-
կաց դուռ պարսպեալ,
Կապանաց դուռ արձակօղ և զբանտի
դրունս խորտակօղ.

Սգաւորաց վախճանիլ տրամեցե-
լոցն ուրախացեալ.
Սեռելոցն առհասարակ ի հան-
դերձեալն ապաստանեալ.
Դու զքաւից տարեցց պաշտամունն
անաստուածիցըն խափանեալ.
Եւ զերից ծագաց երկրի ըզմոլո-
րեալսըն ժողովեալ:
Մարմին գոլ տարօրոշ եռամանեայ
քո սահմանեալ.
Իակ Թուոցըն լիագոյն և քառանկիւն
տարակացեալ.
Ծնօղըդ կատարեալ Թուոյ երկակի
անդրադարձեալ.
Միակիդ կենդանաբոյս ի Գողգոթայ
ոտնըդ կանգնեալ.
Եզակի ի քեզ բարդեալ և քառա-
Թևըդ ձևացեալ.
Վեցանկեանց տրամակայեալ բաղ-
կացուԹիւնըն բոլորեալ.
Յոր հեծեալն և բևեռեալըն տարա-
ծեալ և մակագրեալ.
Այս հրաշից սքանչելի և սիրալի վե-
րնայեալ,
ՆիւԹ գոլ սեռաբար քո հանդուն
զոր հրոյ ծախեալ:

Չխոչդ դու հրեղինացըն չինչանօղ
յայնժամ գտեալ,
Կամ զհօսըըն կենդանի՝ զանտանելին
ի քեզ տարեալ.
Գանակեալդ անքանակեալ, որա-
կեալդ անօրակեալ.
Երկօրակդ նկատեալ մի եղանակ չա-
հափայլեալ.
Չօրաց երկնատրաց՝ պարտաւոքար
ըզքև պատեալ.
Առաքատն ի քաց կացեալ դու կա-
րատե տուրկչեալ.
Գերահրաշ արփըն փայլեալ զինի
յաթոռ փառաց նատեալ.
Րաքունըն ի քեզ քնակեալ դու
անդադար բարեխօսեալ
Ի թողութիւն մեղաց ողորմո-
ւթեան դուռըն քացեալ:
Գովութեանըդ փոխարէնք ի կատա-
նաց զիս արձակեալ.
Որպէս քեզ երկրպագեալ յամենայ-
նի փրկագործեալ.
Րանէրտեալ և նորոգեալ յաւիտե-
նից հրոյն ազատեալ.
Զի ի քեզ ապաւինեալ եմ յուսա-
գեալ ապաստանեալ,

Եւ քե զԵրուսաղէմն միանակա-
նըն դասանեալ:

ՆՈՐԻՆ

Յաղագս խալանըլան գաւազանին, զոր ընծայէաց Տէառն Պետրոսի Հայոց կաթուղիկոսի. ասացեալ խորհուրդ խաչին:

Ընծայեմ քեզ տարեկան նորոյս
հասեալ ձեզ բարութեան,
Պահըս քաղցրութեան ամիս եկեալ
պարտութեան.
Ցուպ նեցուկ և գաւազան՝ մեկան
տուեալ հաստատութեան,
Մոյթ յեցուկ մակարդական՝ բոլոր
ամէն ժառանգութեան:
Նշանակ դու յաղթութեան՝ ծովա-
հեղձօղ իշխանութեան.
Նահանջող գեւոց յարիւն՝ անդրան-
կածախ մեռելութեան.
Խափանիչըդ վիշապաց՝ կիւտոյ հմայից
կախարդութեան.

պատուիչ լուրցըն մածեալ՝ դիպան
աչեացըն թանձրութեան,
պատճառ մեզ փրկութեան եպիս-
տական ծառայութեան,
Զոլաբարձ նշանակեալ՝ օրինակե-
լըն տէրութեան.
Անդիս յԵգիպատոսէ մեզ առաջնորդ
մեծ փրկութեան:
Ոչ դաբնի դա սարդենեան՝ այլ յար-
մատոց մեզ սաբեկեան:
Ոչ կաղնին արամազդեան, այլ Մամ-
բրէին աբրահամեան.
Ոչ նոճին այժմ Եսթեվիայն՝ այլ սա
ծաղկեալն ահարոնեան.
Ոչ սա ոստ ղոմպիական՝ այլ փոխա-
դրող լըոյն դաւնութեան.
Ոչ այս տունկ է ձիթենւոյ՝ այլ հո-
վուական ձեզ տեառութեան:
Ոչ կապեալ յոստ հերակլեան, այլ
գայիան զօրեղութեան.
Ոչ նիզակին տունկ ձիթենւոյ՝ այլ
մակադրեալ քառաթեւեան.
Ոչ գործարան մահուն մահու՝ այլ
ի մահու կենդանութեան:
Ողնափայտ սա փախութեայ՝ նոր
նաւելոցս ի բարութեան,

Սա՝ներկեալ երկոտակեան կարմրա-
կերտիս լուսափայլեան.
Տրամադրեալ անտրամադրական
տաւին ի սա ուշեղուքեան.
Չեռևեալ հոյլ եզաբար՝ ի վայր ի
ջուրըս հանգատեան.
Որ տանի յերկիրն ուղեղ՝ յաւետա-
ւորն ուրախութեան.
Քոմ հօտիս հովանացեալ՝ տաղար-
թացեալ յազատութեան:
Վայել է վէմ կեփայեան՝ հիմըն քո-
լոր դու պետութեան.
Որոշողդ օդեաց ու այծեաց՝ բացօդ
մեզ դրանն ալքայութեան:
Համարձակ ծառայս ասեմ, չեմ ար-
ժանի ժառանգութեան.
Բայց ի յիս թէ անիայես՝ չեմ սիրե-
լի որդիութեան.
Ա՛յլ ասեմ զայս մաղթանօք՝ տուրբ
հայրապետ մեր ծայրութեան,
Ի յաւուր կացրդական ոճի հա-
ւատըն աէրութեան,
Զայդ առեալ ի ձեռս յիշեա՛ զիս
արժանի ողորմութեան,
Յանարիւն զենման մեծի տարա-
փեալ գործառնութեան:

և զբաժակըդ մանուածոյ Ճախարակել մակացութեան.
ի մատունդ ատուածային ակոյդ առեալ քեզ օրհնութեան.
և զանօթ իւղոյն սրբոյ կարծրադունի պահպանութեան,
Լուսափայլ որակութեան հաղորդաբար կցորդութեան.
և մնացես ակր յոքնաբուն ամօք յաթոռըդ սրբութեան:
և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն:

Հաղներգութիւնս այս ոչ ըստ որում հաղներգութիւն է մաս քերդածոց, ներ առեալ ատորոգութեամբ. և ոգեալ է հաղներգութիւն՝ ի հաղնելոյ կարկատունքան, և կամ ի սարդենի մահակէ՝ պար գոլով երգել զհոմերական քերդածն:

Այլ տաղ է հոմերական քաջ ոլորեալ, և սա տաղ դիւցազնական չափաբերեալ ըստ Ելլենացւոցն: Իակ ըստ Արաբացւոցն կշռեալ և բաղկացեալ է եռատասնեայ, և երից քառից միոյ քուէի, և շարամանեալ ամանակօք երկարացեալ քան և չորից, ամբողջ բերելով անդուստ և զոտքն պարզ երկոտասան, զի մի պարէտն տրովացի հարեալ որպէս զԴիոմիդեան զոտին իմ գարշապար, զմերովս ծիծաղեացի արուեստեան գործառնութեան. քանզի ոչինչ քաջաց է՝

և բերէ քաջ ուղրակս այս զկնի բազմամա-
նակացն աւարտեալ մեծավերջութեամբ,
վեցանկեամբք յանգաւորեալ քառիւք ձայ-
նաւորօք, ոիւ, հիւնիւ, եչիւ այլիւ. իսկ
երկուս բաղաձայնիւք, թոյիւ, նոյիւ. և
յօդաւորեալ է նոյիւ, իսկ բաղխեցեալ
թոյիւ, փաղաւութեամբ եչիւ, այլիւ,
և վարաւոմամբ՝ ոիւ, հիւնիւ. միոյ երկա-
մանակաւ, և միոյ սղիւ, և յերկուց ձայ-
նորդաց. իսկ շարակայացեալն եթէ քեր-
դողապէս ոք նկատեացէ, ի քառից տա-
ւանց չափաբերեալ գոցի, բայց ոչ է ինձ
սակաւ ինչ ներտրամախոհութիւն, սակս
բաղազանութեան. որ ի սմա մակացու-
թիւն: Քանզի ի թուականութենէ, և յե-
րաժշտականութենէ և յերկրաչափութե-
նէ և յաստեղաբաշխութենէ շարաբար-
ձեալ յինքեան ունի: Սակայն մեծի տե-
ւութեան ունի պէտս, և որք ոչն են հե-
տեւեալ տրամախոհութեանն՝ այս մեծի
լսողութեանս, զոր հազիւ հազ ոք կարաս-
ցէ ներուշեղապոյնս առնել, մի այսմ հե-
տեւեցի ճեմարանի:

Այլ քեզ որ ծայրապոյնդ ես լսս, և
ղամպարափայլ ջահավառութեամբ պայ-
ծառանաս և լուսաւորես, որ քեզն հե-
տեւին լուսափայլ շաւղաց. այլինչ յայտնի
է: Վասն զի ըստ արուվբէականն գերու-
նականութեան՝ մակաբետական հեղուն ի
տորակայեալսն առ ի ծայրագոյն արփւոյն
փեռեկի, տապէս և քեւ ի քո հաւատացեալ
հօտ: Ողջ լեր փոխան Քրիստոսի:

Ա՛ստուծէ կարապէտն Յովհաննէս.

Կարապետ ստուըբ խորհրդոյ՝ ան-
ախտ անբիծ ի ծննդենէ.
Աւետաւքն հրեշտակին արժանացար
ի սկզբանէ:
Առաքեալ երկրպագօղ Աստուածոր-
դւոյն յորդայթէ.
Յանապատէ ձայն բարբառոյ՝ Եսա-
յիա ըզքեզ կոչէ:
Տաբեան յազգէ Աստուածորդոյն՝
դու կարապետ յորովայնէ.
Կապեալ լեզուի հօրն արձակօղ՝
բանն զձայնէդ այդ վկայէ.
Անմարմնոցըն նմանեալ դու անձա-
շակ լեալ բազմօրեայ,
Կերակուր մեղըր վայրի մարախ և զօ-
ու մաշկեղէն.
Պարեգօտ ի ստև ուղտի և խուռա-
ցեալ վարսդ հերի.
Դու բնակեցար յանապատի վարս
ընկալար ըզհրեշտակի:
Երջանիկ յաւազընթաց եկիր մաք-
րոզդ ի Յորդանան.

Ֆարոզեցեր Գառն Աստուծոյ՝ որ
գայ բառնայ զմեղս աշխարհի:
Տէրըն գայր ի Յորդանան ի լուանալ
զմեղըս մարդկան.
Հրաժարէիր ձայնդ ի բանէն, ինձ ի
քէն պարտ է, չեմ արժան:
Ի ձայն ահեղ Հայր վկայէր, և Հոգին
սուրբ անդ կ՚ջանէր,
Դա է որդի իմ սիրելի՝ լուարուք որ-
դիք նոր Սիոնի:
Նորոգօղին ախեզերաց դու Հայցէիր
յառաջընթաց,
Երթամ ասեմ ես նախահարց անդ ի
ժողով մարգարէացն.
Տէր նահապետք և մարգարէք, զոր
ասացիք՝ գայ տեսանէք.
Ահեղս տամ տեսանողացն, արիք
էլէք բանտէդ մեղաց:
Ա՛ս քեզ եղև բանն ի հօրէ՝ որ մե-
ղուցեալն ապաշխարէ,
Մէք մեղաւորքս յերես անկեալ՝
դու ապաչեա զառ քեզ եկեալն.
Ղամբար լուսոյ մեզ պարգևեալ
յաւիտենից կեանան եղանել,
Ընդ հրեշտակացըն մեզ պարել՝ զեր-
րորդութիւն փառաւորել:

ԹՈՒՂԹ

Ա՛ռ ոմանս յաղագ էրգասին՝ որ ուսանին
ջիմաստուն։

Մրգուլ վանաք ծրդեալ ծէքեալ՝
անհոյծ ոգեալ յառեալ։
Իրազեկ խանտեալ մանձրեալ՝ յա-
րաջինեալ խակոյն յահրեալ,
Մանջուկ մանջուն ձահեալ՝ զամի-
կեալ ըմպահակեալ։
Դիւրադարձդ պատենեալ՝ անուահա-
վար պարտյածեալ։
Որջատյզ և գրուանօղ՝ ծէքեալ նո-
ծեալ ապազոնեալ։
Փինաս փէքդ փքացեալ՝ ապազի-
նիւ բացատացեալ։
Չխկէն գոս կոյր կոպանեալ՝ Թա-
փառական կոկոզացեալ,
Ամայի բազադրեալ՝ աւ վիրական ի
զուր խանջեալ,
Անխորատյզ արդոտ կարծեալ՝ ար-
ատրինեալզդ բարուբեալ։
Անդրաւատ դրուակ բատր՝ անիրա-
պէս ըմբռնտրեալ,

Անձուկի տիպ դիմաւեալ՝ ապաժա-
ման լաւից եղեալ։
Ընկրկեալ թոպեալ թմբեալ, խոր-
շեալ ի յայդ տրամակայեալ.
Բոտրագոյն հաշմեալ՝ ջուլյածական
արտալածեալ.
Իւղագործ կիւտա կածնական՝ յու-
զեալ խուզեալ և խոշոշեալ
Անհագեդ վիճխարացեալ՝ հրազինա-
ցօղ գաղափարեալ,
Մեղձտա մախիզ զոփեալ՝ ժոռեալ
յարդեալ արատաւնեալ.
Գանգիւն բախիւն հատեալ՝ գեղազա-
նամ քեզ Հոխացեալ,
Բաբայական պայքար պարտաւ՝ իւ-
րատական աճապարեալ.
Ի հիւսից ի բաց քեցեալ՝ քեզ շա-
հանամ շահատակեալ
Գերապանծ ժիտ մակատաեալ տատ-
նաւոր առատացեալ
Որոնեմ տրցեալ կերտեալ Հեմարա-
նիս էակիմեալ
Բախտարար Աստիկեցի Եղատացուց
վարժատեսեալ
Իակ Թէ յայտմէ ոչ պատկառեալ կամ
յարհաւրացդ զարհուրեալ.

Համարեա դու զքեզ քեցեալ՝ ձա-
զեալ ծեծեալ ի բաց վարեալ.
Եղկելի տառանական ծոյլ մեղկա-
սէր վատ չամրքեալ,
Ղեկավար գէթ համարեալ ի կոհա-
կացն ոչ զահանդեալ,
Գեատրոս դատարկայած՝ ապաշնոր-
հաց բախտի հասեալ,
Սոդոմեալ տառբանական մակա-
ցութեանցն ոչ կարօտեալ:

ՓՈՒՇԿԻՆ ԱՍՏՎԱԾ.

Լուսաբ թէ եկըն պաղըն գալակ վար-
դանասարըն ախսակ,
Գիշերաբուն բուլբուլաց սպիտակա-
վառըն գետարաս,
Այրարատեանըն գագաթն՝ և կոն-
դրայինըն կատար,
Պատագարոսըն Պրակիս, սէգ գիշե-
րեանըն Ձեմող:
Ահար առող աւերող՝ վատահամբաւ
Նիկողոս,
Ալէ զինեա զինուորեա սպառազի-
նեա դու վառեա.
Արիաբար դու մրցեա ի հանդիսի
ըստադին.
Մենամարտիկըն վառիս՝ որ մերկան-
դամ մարտնչէր:
Փիղս արժանի անկառի՝ քեզ ի դիմի
հարկանի.
Արջ անտառի չիկորակ՝ քեզ մար-
տընչել հանդիպի:
Արդ մի լարեա դու այնբես ըզկայ-
նաչիճ հայրենին.

Զերեքթևեանըն վիեռա, յառաջ մա-
տիր և քաղեա:
Ահա քեզ Բեղային հաս հանդէս և
Թոլպոմեանըն Հայկայ.
Աճապարեա և փութա, զի ես
կապմեանն Արտանոյ,
Ահա հրոսակք ածեցին, ահա հասին
քեզ Քաւդեայք.
Ա՛յլ դու սերտիք զօրացիր՝ և Յի-
սուսիւ պարծեցիր:

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Gregorius Magistros

Ta□asatzonthiung Grigori Magistrosi Pahlavounvoy (d.i. Poetische Werke des Gregorius Magistros Pahlavensis)

Venedig 1868

A.or. 2089
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10250065-1